

Kalapüügiseaduse muutmise ja sellega seondvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Kalapüügiseaduse muutmise ja sellega seondvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on koostatud Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) ühise kalanduspoliitika kontrollsüsteemi muudatuste rakendamiseks.

Eelnõuga viiakse kalapüügiseadus (edaspidi *KPS*) ja teised seadused kooskõlla EL-i uute nõuetega kalapüügi valdkonnas, kuna kehtivad reeglid ei vasta enam EL-i ühise kalanduspoliitika kontrollsüsteemi ja loodusressursside kaitse nõuetele. Edaspidi muutub kalapüügiandmete esitamine elektrooniliseks ja põhjalikumaks, kala päritolu muutub digitaalselt jälgitavaks kogu tarneahela ulatuses ning kalalaevad varustatakse järk-järgult asukoha jälgimisseadmetega. Samuti karmistatakse kala päritolu tõendamise reegleid, tugevdatakse järelevalvet ja karmistatakse karistusi ebaseadusliku kalapüügi tõkestamiseks tõsiste rikkumiste korral, arvestades rikkumise korral püütud kala väärtust. Seega uute EL-i nõuete rakendamiseks on vajalik ajakohastada mitmeid KPS-i sätteid, muuta karistusregistri seadust (edaspidi *KarRS*), kalandusturu korraldamise seadust (edaspidi *KTKS*) ja riigilõivuseadust (edaspidi *RLS*). *KarRS*-i muutmine on vajalik, et anda Keskkonnaametile (edaspidi *KeA*) juurdepääs karistusregistri ja selle arhiivi andmetele väärteo korduvuse arvestamiseks, mis on seotud tõsiste rikkumistega. *KTKS*-i muutmine on vajalik, et tagada EL-i kalapüügi- ja vesiviljelustoodete jälgitavuse nõuete rakendamine. *RLS*-i muudetakse, et vabastada *KeA* riigilõivu maksimisest karistusregistri andmepäringute puhul.

Muudatuste eesmärk on suurendada sektori läbipaistvust ja ausat konkurentsi, tagada loodusressursside paremat kaitset ning tagada, et Eesti kalandussektor vastab EL-i nõuetele. Muudatustega kaasneb mõningane lühiajaline negatiivne mõju majandusele, ettevõtjatele kehtestatavate täiendavate kohustuste näol, samas pikemas perspektiivis kaasneb muudatustega positiivne mõju majandusele, kuna uued nõuded teenivad kalavarude kaitse ja taastamise eesmärki.

Uued nõuded ja digitaalsed süsteemid suurendavad ettevõtjate halduskoormust. Halduskoormus kasvab eelkõige ettevõtjatel, kes kasutavad alla 12 meetrise kogupikkusega kalalaevu, kuna muudatuse tulemusel tekib kohustus varustada ka selliseid kalalaevu asukoha jälgimisseadmega. Lisaks kasvab halduskoormus kõikidel ettevõtjatel seoses uute kalapüügi- ning vesiviljelustoodete jälgitavuse nõuetega. Halduskoormust vähendatakse järgmiste nõuete kaotamisega: kalalaevatunnistuse asendamine elektroonilisega ning kalalaevatunnistuse tagastamise nõude kaotamine; kalalaeva merekõlblikkuse tunnistuse ja vastavuse tunnistuse esitamise nõude kaotamine kalalaeva kalapüügiloa taotlemisel; püügiandmete elektrooniliseks esitamiseks vajalikud kasutajaõigused saanud isik ei pea ise enam teavitama asjaomasel tegevusalal tegevuse lõpetamisest, vaid seda peab kasutajaõiguste andja ise kontrollima; püügitegevuste raporteerimisel lõkspüüniste koordinaatide esitamise nõude kaotamine passiivpüünistega püügil; kolmanda riigi kalalaeva lossimisel ei pea enam päritolu tõendavateks dokumentideks esitama sadamariigi kontrollidokumenti, eelteadet, lossimisdeklaratsiooni ja ümberlaadimisdeklaratsiooni.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna nõunik Kaire Märtin (tel 626 0715, kaire.martin@agri.ee), valdkonnajuht Herki Tuus (tel 626 0711, herki.tuus@agri.ee), nõunikud Aare Tuvi (tel 626 0712, aare.tuvi@agri.ee), Epp Meremaa (tel 625 6223, epp.meremaa@agri.ee) ja Külli Aas (tel 5625 8463, kylli.aas@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud õigusosakonna peaspetsialist Jan Nilson (5626 7065, jan.nilson@agri.ee). Eelnõu on keeleliselt toimetanud õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (leeni.kohal@agri.ee, 5698 3427).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud ühegi menetluses oleva eelnõuga ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõuga muudetavad sätted on seotud Euroopa Liidu õigusaktide rakendamisega. Eelkõige nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks, muudetakse määrusi (EÜ) nr 847/96, (EÜ) nr 2371/2002, (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 2115/2005, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007, (EÜ) nr 676/2007, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1300/2008, (EÜ) nr 1342/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1627/94 ja (EÜ) nr 1966/2006 (ELT L 343, 22.12.2009, lk 1–50) (edaspidi *nõukogu määrus nr 1224/2009*)¹ rakendamisega.

Eelnõuga muudetakse kalapüügiseaduse redaktsiooni RT I, 30.06.2023, 23, karistusregistri seaduse redaktsiooni RT I, 05.07.2025, 8, kalandusturu korraldamise seaduse redaktsiooni RT I, 26.09.2023, 2 ja riigilõivuseaduse redaktsiooni RT I, 02.10.2025, 7.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks Riigikogus on vajalik poolthääle enamus.

Eelnõu on kooskõlas põhiseaduse §-ga 5, mis sätestab, et loodusvarad ja loodusressursid on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult ning §-ga 53, mis sätestab, et igaüks on kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda ning hüvitama kahju, mis ta on keskkonnale tekitanud. Samuti on eelnõu kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 37, mille kohaselt kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja keskkonna kvaliteedi parandamine tuleb integreerida liidu poliitikasse ning tagada säästva arengu põhimõtete kohaldamine.

2. Seaduse eesmärk

Eelnõu eesmärk on rakendada nõukogu määrust nr 1224/2009, mida muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/2842, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1224/2009, nr 1967/2006, nr 1005/2008, 2016/1139, 2017/2403 ja 2019/473² (edaspidi *kalanduse kontrollimäärus*). Kuigi nõukogu määrus nr 1224/2009 oli kehtestatud ühise kalanduspoliitika rakendamise tagamiseks, siis EL ühine kalanduspoliitika (edaspidi *ÜKP*) oli kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 22–61)³ (edaspidi *Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega nr 1380/2013*), mis jõustus hiljem. Seega kehtiv kalanduskontrolli süsteem oli välja töötatud enne reformitud ühist kalanduspoliitikat ning ei ole sellisel kujul sellega täielikult sidus. Lisaks kajastab süsteem rohkem kui viieteistkümne aasta

¹ Arvutivõrgus: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1224/2024-10-11>

² Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1761896483299&uri=CELEX%3A32023R2842>

³ Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02013R1380-20230101&qid=1762266480402>

taguseid kontrollistrateegiaid ja metoodikaid ning sellel puuduvad vahendid, et rahuldada tõhusalt praeguseid ja tulevase vajadusi seoses kalandusandmete ja kalalaevastike kontrolliga, vastata kalandustavade ja -tehnoloogiate jätkuval arengule ning kasutada tänapäevase ja kulutõhusama kontrollitehnoloogia ja andmevahetussüsteemide eeliseid. Praegune süsteem ei kajasta ka uusi ja tänapäevaseid liidu poliitikapõhimõtteid, mis on hiljuti vastu võetud, näiteks plastistrateegia, digitaalse ühtse turu strateegia ja rahvusvaheline ookeanide majandamine. Euroopa komisjoni (edaspidi ka *komisjon*) õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi hinnang^{4,5} Euroopa Kontrollikoja eriaruanne⁶ ja Euroopa Parlamendi resolutsioon⁷ on kõik näidanud, et ÜKP-l on puuduseid ja see ei ole kokkuvõttes eesmärgipärane. Alates kõikide nende dokumentide avaldamisest on toimunud mitmed arutelud ja seisukohtade vahetused nõukogus,⁸ Euroopa Parlamendis, Euroopa Kalanduskontrolli Ameti haldusnõukogus⁹ ning liikmesriikide ja sidusrühmadega. Need arutelud on kinnitanud, et EL-i institutsioonide ja otseste sidusrühmade vahel valitseb üksmeel, et kalanduskontrolli süsteem ei ole tõhus ja tulemuslik ega vasta praegusel kujul täielikult eesmärgile tagada jätkuvalt ÜKP eesmärkide saavutamine. Sellest lähtuvalt on komisjon välja töötanud kalanduse kontrollimääruse, mis jõustus 10. jaanuaril 2024. a ning millega muudeti seni kehtinud nõukogu määrust nr 1224/2009. Ühise kalanduspoliitika eesmärgiks on tagada, et kalandus- ja vesiviljelustegevus oleksid pika aja jooksul keskkonnasäästlikud ning neid juhitaks viisil, mis on järjepidev, et saavutada majanduslikud, sotsiaalsed ja tööhõivega seotud eesmärgid. Selle edukus sõltub suurel määral tõhusa kontrolli- ja jõustamissüsteemi rakendamisest.

Käesoleva eelnõu eesmärk on viia KPS kooskõlla kalanduse kontrollimäärusega. Kalanduse kontrollimääruse sätted jõustuvad järk-järgult alates 10. jaanuarist 2026. a kuni 1. jaanuarini 2030. a ja need on järgmised:

- laieneb järk-järgult kohustus jälgida kalalaevade tegevust merel laevaseireseadmete abil kõigile alla 12-meetrise kogupikkusega kalalaevadele;
- täieneb esitatavate kalapüügiga seotud andmete hulk ja nende esitamine muutub järk-järgult kõigile püüdjatele elektrooniliseks;
- tekib kohustus paigaldada teatud kalalaevadele statsionaarsed süsteemid mootorivõimsuse pidevaks mõõtmiseks ja registreerimiseks;
- lisandub kalalaeva kogumahutavuse kontrollimise nõue;
- hakatakse registreerima kala jälgitavuse ehk päritolu tõendamise andmeid elektrooniliselt ning luuakse seos kalapüügi- või vesiviljelustoodete partii ja püügireisi või korje vahel, sealhulgas sise- ja piiriveekogudel;
- väheneb kala koguse piirmäär, mida võib esmakokkuostu vormistamata müüa;
- muutuvad kala ja veetaime kaalumise seotud nõuded;
- täieneb tõsiste rikkumiste nimekiri ja lisanduvad ka tingimused, mille alusel teatud rikkumisi kvalifitseeritakse tõsisteks rikkumisteks;
- täieneb riikliku järelevalve erimeetmete loetelu;
- lisandub karistus EL-i ühise kalanduspoliitika normide tõsiste rikkumiste eest;
- täieneb EL-i ühise kalanduspoliitika normide tõsiste rikkumiste eest määratavate punktide süsteem, mis kohaldub edaspidi ka kalalaeva kaptenitele ja kaluritele.

⁴ COM(2017) 192 final.

⁵ SWD(2017) 134 final.

⁶ Kontrollikoja eriaruanne „ELi kalanduskontroll: jõupingutusi tuleb suurendada“.

⁷ Euroopa Parlamendi 25. oktoobri 2016. aasta resolutsioon kalanduskontrolli ühtlustamise kohta Euroopas. Arvutivõrgus: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0407+0+DOC+XML+V0//ET>

⁸ Nõukogu järeldused, milles käsitletakse Euroopa Kontrollikoja eriaruannet nr 8/2017. Arvutivõrgus: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13323-2017-INIT/et/pdf>

⁹ Arvutivõrgus: <https://www.efca.europa.eu/sites/default/files/EFCA%20Evaluation%20-%20Issuing%20of%20Recommendations.pdf>

Eelnõuga rakendatakse eelkõige kalanduse kontrollimäärust välja arvatud mõned üksikud erandid (eelnõu § 1 punkt 39). Muudatuste jõustumise ajaraam on järgmine:

- alates 10. jaanuarist 2026. a hakkavad kehtima järgmised regulatsioonid: uued kaluri kalapüügi- ja veesõidukite nõuded; täiendatud püügiandmete esitamise nõuded (sealhulgas harrastuspüügis); uued kala päritolu tõendamise nõuded; uus esmakokkuostu vormistamata müüa lubatud kalakoguse piirmäär; uued kaalumise nõuded; uus tõsiste rikkumiste eest määratavate punktide süsteem, mis kohaldub edaspidi ka kalalaeva kaptenitele ja kaluritele; täiendatud tõsiste rikkumiste loetelu ning kohandatud karistusnormid; uus karistus tõsise rikkumise toimepanemise eest, mille määramise aluseks on kala või veetaime väärtus; täiendatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelu;
- alates 10. jaanuarist 2028. a hakkavad kehtima järgmised regulatsioonid: kalalaevade asukoha jälgimine merel 9—12 meetrise kogupikkusega kalalaevadele ja aktiivpüüniseid kasutavatele alla 9 meetrise kogupikkusega kalalaevadele; üle 221-kilovatise võimsusega kõrge riskiga kalalaevade mootorivõimsuse pidev jälgimine;
- alates 10. jaanuarist 2029. a hakkavad kehtima kala päritolu tõendamise nõuded kalapüügi- ja vesiviljelustoodete konservidele;
- alates 1. jaanuarist 2030. a hakkab kehtima kalalaevade püügitegevuse jälgimise kohustus merel kõikidele alla 12 meetrise kogupikkusega kalalaevadele ning harrastuskalapüügil tuleb püügiandmeid koguda igapäevaselt selliste liikide puhul, millele avaldab harrastuspüük olulist mõju.

Selguse huvides märgime, et viitame läbivalt eelnõu seletuskirjas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2023/2842 kui kalanduse kontrollimäärusele, kuna nõukogu määruse nr 1224/2009 konsolideeritud versiooni ei ole veel Euroopa Liidu Teatajas avaldatud. Samuti märgime, et kalanduse kontrollimäärusega tunnistatakse kehtetuks komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 404/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 (millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks) üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 112, 30.04.2011, lk 1–153) (edaspidi *komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 404/2011*). Komisjoni poolt esitatud eelnõude alusel on teada, et komisjon kehtestab lähiajal uued nõukogu määruse nr 1224/2009 rakendusaktid. Kuna komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 404/2011 tunnistatakse kehtetuks ning viimast asendatakse uute rakendusaktidega, on vaja muuta vastavaid viited KPS-is. Komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 404/2011 kehtetuks tunnistamisel jäävad üleminekuperioodil kehtima need sätted, mis puudutavad nõudeid, mis hakkavad kalanduse kontrollimääruse alusel kehtima hiljem kui 10. jaanuarist 2026. a. Üleminekuperiood kestab kuni vastavate kalanduse kontrollimääruse sätete jõustumiseni. Komisjon asendab komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 404/2011 uute rakendus- ja delegeeritud määrustega. Näiteks juba on vastu võetud harrastuspüügi andmete kogumist puudutav rakendusakt. Eraldi rakendusakt töötatakse välja kaalumise ja mootorivõimsuse mõõtmise ja registreerimise täpsete nõuete jaoks, mis on plaanis vastu võtta 2026. a ja 2027. a vastavalt. Uute rakendusaktide viited eelnõus on märgitud tähega „x“, sest vastavaid rakendusakte veel pole avaldatud.

Väljatöötamiskavatsust (*edaspidi VTK*) ei ole antud muudatuse puhul koostatud, sest eelnõu käsitleb EL-i õiguse rakendamist ja vastavalt Vabariigi Valitsus 29. detsembri 2011. a määruse nr 228 „hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 1 lõike 1 punktile 2 ei ole sel juhul VTK koostamine nõutav.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest paragrahvist, millest esimene käsitleb KPS-is tehtavaid muudatusi, teine käsitleb KTKS-is tehtavaid muudatusi, kolmas KarRS-is tehtavaid muudatusi, neljas RLS-is tehtavaid muudatusi ja viiendas sätestatakse seaduse jõustumisaeg.

3.1. Kala müük tarbijale (eelnõu § 1 punkt 1)

Eelnõu § 1 punktiga 1 ajakohastatakse viited kalanduse kontrollimäärusele KPS-i § 10 lõike 8 punktides 1 ja 3, § 10 lõikes 12 ning § 15 lõikes 3. Muudatus vastab kalanduse kontrollimääruse artiklile 65, millega vähendati kogust, mida võib esmakokkuostu vormistamata füüsilisele isikule oma tarbeks müüa. Senise 30 kilogrammi asemel võib füüsilisele isikule müüa ilma esmakokkuostu vormistamata 10 kilogrammi kala või 2 isendit lõhe päevas. Muudatuse eesmärk on vähendada päritolu tõendamata liikuva kala koguseid, mis teenib loodusressursside parema kaitse eesmärki.

3.2. Kala päritolu tõendamine ning kalapüügi- ja vesiviljelustoodete partii jälgitavus (eelnõu § 1 punkt 4 ja § 2 punktid 1–8)

Kalapüügi- ja vesiviljelustoote päritolu peab kalanduse kontrollimääruse artiklite 56a ja 58 kohaselt olema elektrooniliselt tarneahela igas etapis tõendatav püügist või korjest kuni jaemüügini. Kalapüügi- või vesiviljelustoote partiide kohta nõutud teave tagab selle, et igas etapis on võimalik püügireisini või korjeni tuvastada, millisest püügireisist või vesiviljeluse üksusest toode pärineb. Partiidega kaasas peab olema selline teave, et nad oleksid jälgitavad igas tarneahela etapis kuni jaemüügini. Käitajad, kelle valduses tooted on, peavad pidama partiide kohta elektrooniliselt arvestust minimaalse teabe ulatuses ning tegema selle teabe elektrooniliselt teatavaks ka järgmisele käitajale, kellele tooteid tarnitakse. Minimaalseks partii kohta esitatavaks teabeks, mida käitaja igas etapis partii kohta kogub ja esitab on partii identifitseerimisnumber, partiisse kuuluvate kalatoodete püügireisi identifitseerimisnumber või püügipäeva kordumatu identifitseerimisnumber või - numbrid, partiisse kuuluvate vesiviljelustoodete tootja või kalakasvandusüksuse nimi ja registreerimisnumber, imporditud toodete puhul püügilaevade number või püügisertifikaadi number, kala nimetus, geograafiline piirkond või veekogu, millest kala on püütud või kasvatatud, püügivahendi liik, püügi või korje kuupäev, kogus või isendite arv, eraldi teave alammõõdust väiksemate isendite kohta ning ühiste turustusnormide kohane teave. Muudatuse eesmärgiks on ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi tõkestamine, järelevalve tõhustamine, mis tagab loodusressursside parema kaitse, samuti toiduohutuse tagamine ning ausale konkurentsile kaasa aitamine. See nõue puudutab EL-i vetest ja Eesti Vabariigi sise- ja piiriveekogudest pärinevaid kalapüügi- ja vesiviljelustooteid ning kolmandatest riikidest imporditud kalapüügi- ja vesiviljelustooteid. Kehtivaid nõudeid täiendatakse järgmise teabega: kalapüügitoodete puhul püügireisi või püügipäeva kordumatu numbriga või numbrita, vesiviljelustoote puhul vesiviljeluse tootmisüksuse registreerimisnumbriga ja EL-i imporditava kalapüügi- või vesiviljelustoote puhul püügilaeva IMO numbriga. Täiendava teabe lisamise eesmärk on tõendada, milliselt püügireisilt või millisest korjest kalapüügi- või vesiviljelustoode pärineb, et tõkestada ebaseaduslikku, teatamata ja reguleerimata kalapüüki. Vastavustabel olemasolevate nõuete ja uute ning toiduohutuse nõuete kohta on toodud eelnõu seletuskirja lisas 3.

10. jaanuarist 2026. a jõustuvad muudatused puudutavad nõukogu määruses (EMÜ) nr 2658/87, tariifi- ja statistikanomenklatuuri ning ühise tollitariifistiku kohta (EÜT L 256, 7.9.1987, lk 1–675) sätestatud kombineeritud nomenklatuuri gruppi 3, milleks on elus, värske, jahutatud, külmutatud kuivatatud, soolatud või soolvees, külm- või kuumsuitsukala, kalafilee, vähid ja molluskid. Kombineeritud nomenklatuuri grupi 16 rubriikidesse 1604 ja 1605 ning grupi 12 (kalakonservid) alamrubriiki 1212 21 (vetikad) kuuluvate kalapüügi- ja vesiviljelustoodete partiide osas jõustuvad muudatused 10. jaanuaril 2029. a.¹⁰

¹⁰ Info kombineeritud nomenklatuuri gruppide kohta. Arvutivõrgus: <https://ncfailid.emta.ee/s/KSfAwqg8f55C5n6>

Eelnõu § 1 punktiga 4 muudetakse tervikuna KPS § 13. Kavandatava KPS § 13 lõikega 1 sätestatakse üldnõue, et kala ja veetaime päritolu peab olema tõendatav. Kutselisel kalapüügil on dokumendid, millega saab kala- ja veetaime päritolu tõendada nimetatud KPS § 61 lõikes 1, harrastuspüügil on päritolu tõendavaks dokumendiks isikut tõendav dokument. Eripüügil püütud kala päritolu tõendavaks dokumendiks on loa omaniku või loale kantud püüdja isikut tõendav dokument või esmakokkuostukviitung. Seega dokumentides, millega on võimalik tõendada kala ja veetaime päritolu, sisulist muudatust ei kaasne. Kavandatava KPS § 13 lõikega 2 sätestatakse, et kala (veetaimele ei kohaldu) impordi ja reekspordi puhul on kala päritolu tõendavaks dokumendiks püügisertifikaat, mis on nõutav nõukogu määruse (EÜ) nr 1005/2008, millega luuakse ühenduse süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks ning muudetakse määrusi (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1936/2001 ja (EÜ) nr 601/2004 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 1093/94 ja (EÜ) nr 1447/1999 (ELT L 286, 29.10.2008, lk 1–32) (edaspidi *ETR määrus*) kohaselt. Edaspidi ei loeta enam kolmanda riigi kalalaeva lossimisel päritolu tõendavateks dokumentideks sadamariigi kontrollidokumenti, eelteadet, lossimisdeklaratsiooni ja ümberlaadimisdeklaratsiooni, sest tegemist on kala impordiga, mille puhul on kohustuslik omada püügisertifikaat. Kavandatava KPS § 13 lõikega 3 sätestatakse, et kala ja veetaime päritolu ei ole vaja tõendada, siis kui kala on ostnud füüsiline isik oma tarbeks ning kogus ühe päeva kohta ei ületa 10 kilogrammi või kahte lõhet isiku kohta. Nimetatud piirmäärad on sätestatud kalanduse kontrollimääruse artikli 58 lõikes 8 ja artiklis 65. Kavandatava KPS § 13 lõikega 4 kehtestatakse kalanduse kontrollimääruse artiklis 68 lõikes 6 sätestatud erand transpordidokumendile juhul kui kala ja veetaime transport toimub sadamaalal või kuni 25 kilomeetri kaugusele lossimiskohast. Antud säte võimaldab nimetatud tingimustel mitte koostada transpordidokumenti, küll aga kala päritolu tõendamise nõue jääb kehtima. Kehtiva KPS § 13 lõikeid 7 ja 8 ei kehtestata enam. Kehtiv KPS § 13 lõige 7 on kaetud eelnõu § 2 punktiga 3, millega täiendatakse KTKS-i, mis sätestab, et kalapüügi- ja vesiviljelustooted peavad olema jälgitavad kalanduse kontrollimääruse artikli 58 kohaselt. Kehtiv KPS § 13 lõige 8 on kaetud ühelt poolt kavandatava KPS § 13 lõikega 1, teiselt poolt korrakaitseaduse (edaspidi *KorS*) § 30 ning kavandatava KTKS § 10¹ lõikega 1.

Eelnõu § 2 punktiga 1 täiendatakse kalandusturu korraldamise abinõude loetelu. Ehk KTKS-i § 2 lõiget 1 täiendatakse punktiga 3¹ selliselt, et seadus kataks ka kalanduse kontrollimääruses nõutud kalapüügi- või vesiviljelustoodete partiide jälgitavuse. Nimetatud tooted peavad olema jälgitavad kogu tarneahela ulatuses kuni jaemüügini. Kavandatava muudatuse tulemusel hõlmab KTKS kalapüügitoote partii jälgitavuse peale püüki ja vesiviljelustoodete kontrolli peale korjet.

Eelnõu § 2 punktiga 2 täiendatakse peatüki 2 pealkirja, et see peegeldaks paremini peatüki sisu ja hõlmaks ka jälgitavuse nõudeid.

Eelnõu § 2 punktiga 3 täiendatakse KTKS-i §-ga 10¹, milleks on kalapüügi- ja vesiviljelustooted partii jälgitavuse nõuded. Kavandatav paragrahv viitab kalanduse kontrollimäärusele ja sätestab, et kalapüügi- ja vesiviljelustoodete partiid peavad olema nõuetekohaselt jälgitavad ehk siis vastama tarneahela kontrollinõuetele. Kavandatavas KTKS § 10¹ lõikes 2 sätestatakse, et tarneahela jälgitavuse nõuded ei kohaldu tarbijale müügi puhul, kui kala või veetaime kogus on alla 10 kilogrammi või lõhe puhul kuni 2 tükki. See rakendub nii püütud kui vesiviljeluses kasvatatud kalapüügi- ja vesiviljelustoodetele.

Eelnõu § 2 punktiga 4 jäetakse välja KTKS-i § 11 lõikest 3 esmaviide kalanduse kontrollimäärusele, sest see on kaetud KTKS § 2 muudatusega.

Eelnõu § 2 punktidega 5 ja 6 muudetakse KTKS-i § 76 selliselt, et ühtlustatakse rahatrahvide määrad KPS-iga. Muudatus tuleneb vajadusest ajakohastada rahatrahvide määrad selliselt, et need teeniksid oma algset eesmärki, mõjutada isikuid hoiduma õigusvastastest tegevustest.

Eelnõu § 2 punktiga 7 täiendatakse KTKS-i §-ga 76¹. Kavandatav KTKS § 76¹ on väärtekoosseis, mis näeb ette karistuse kalapüügi- ja vesiviljelustoodete partii jälgitavuse nõuete rikkumise eest. Nimetatud nõuete rikkumine toob kaasa karistuse füüsilisele isikule kuni 300 trahviühikut ja juriidilisele isikule kuni 32 000 eurot. Trahvimäärade suurus väärtegade puhul on analoogne KPS-is sätestatuga. Juhul kui on tegemist tõsise rikkumisega, siis tuleb karistuse määramisel lähtuda kavandatavatest KPS §-st 88¹ ja 88².

Eelnõu § 2 punktiga 8 täiendatakse KTKS-i § 77 viitega uuele KTKS-i § 76¹. Muudatuse tulemusel on KTKS-i § 76¹ sätestatud väärteto kohtuväline menetleja Põllumajandus- ja Toiduamet või Keskkonnaamet.

3.3. Mootorivõimsuse kontrollimine (eelnõu § 1 punktid 10 ja 11)

Mootorivõimsus koos kogumahutavusega moodustavad liikmesriigi laevastiku püügivõimsuse, millele on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 1380/2013 kohaselt seatud ülempiir riiklikes kalalaevaregistrites. Eestis on riiklikuks kalalaevaregistriks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 1380/2013 tähenduses kutseline kalapüügi register. KPS § 35 lõige 4 sätestab, et mootorivõimsus on püügivõimsuse osa. Püügivõimsuse reguleerimine on oluline vahend EL-i kalanduspoliitikas, mille abil viia laevastikud vastavusse kalavarudega ning tagada püügisektori kasumlikkus. Riiklikus kalalaevaregistris registreeritud kalalaeva mootorivõimsuse ületamine rohkem kui 20 protsenti on kalanduse kontrollimääruse järgi tõsine rikkumine. Muudatuse kohaselt viib KeA koostöös Euroopa Kalanduskontrolli Agentuuriga (edaspidi *EFCA*) läbi riskianalüüsi nende kalalaevade väljaselgitamiseks, kelle puhul on suurem tõenäosus tõsise rikkumise toimepanemiseks. Selleks hinnatakse, kas piirkonnas kehtib püügikoormuse reguleerimise kord, millised on sihtliigid, kas kalalaev on varem tõsist rikkumist toime pannud, kas laeva võimsust on vähendatud jms. Kalanduse kontrollimääruse artikli 39a kohaselt peavad kõrge riskiga üle 221 kilovattise võimsusega mootoriga kalalaevad olema varustatud statsionaarse mõõtesüsteemiga, mis tagab mootorivõimsuse pideva mõõtmise ja kõnealuste andmete salvestamise ja säilitamise pardal.

Need nõuded jõustuvad alates 10. jaanuarist 2028. a ning Euroopa komisjon töötab välja rakendusakti nende süsteemide tehniliste nõuete ja omaduste ning paigaldamise kohta. Nõuete täitmiseks on võimalik kalandusettevõtjatel küsida toetust 85 protsendi ulatuses abikõlblike kulude maksumusest regionaal- ja põllumajandusministri 21.veebruari 2025. a määruse nr 15 „Perioodi 2021–2027 kalapüügi investeringutoetus“ (edaspidi *regionaal- ja põllumajandusministri määrus nr 15*) alusel. Nimetatud määruse kohaselt, toetatakse investeringuid, mida tehakse merel püüdal segmenti 4S1, 4S2 või 4S3 kantud kalalaeva pardal. Kalalavade segmendid on kehtestatud maaeluministri 28. novembri 2017. a määrusega nr 79 „Kalalaevastiku segmendid ja nende tunnused, kalalaevastiku segmenti kantavale kalalaevale esitatavad nõuded ning kalalaevastiku segmenti lisamise võimalus“ (edaspidi *maaeluministri määrus nr 79*).

Eelnõu § 1 punktiga 10 jäetakse välja viide komisjoni rakendusmääruse nr 404/2011 artikli 61 lõikele 2, tegemist on otsekohalduva õigusaktiga, mis küll tunnistati kehtetuks, kuid, mille sätted kehtivad veel üleminekuaja jooksul. Selle asemel kehtestab lähiajal komisjon ka uued nõukogu määruse nr 1224/2009 rakendusaktid, mis saavad olema samuti otsekohalduvad. Seaduse tasemel loobutakse viitest komisjoni rakendusmäärusele nr 404/2011, et vältida KPS-i muutmist lähiajal.

Eelnõu § 1 punktiga 11 täiendatakse KPS § 33 lõikega 7. Kavandatava KPS § 33 lõikega 7 sätestatakse, et tulenevalt kalanduse kontrollimääruse artiklist 39a on KeA-l õigus kohustada kalalaeva omanikku või valdajat paigaldada mootorivõimsuse pideva mõõtmise ja andmete salvestamise süsteem, kui kalalaeva mootorivõimsus ületab 221 kilovatti. Vastavalt kalanduse kontrollimääruse artikli 39a lõikele 4 vastutavad süsteemi toimimise ja andmete salvestamise,

säilitamise ja ametnikele kättesaadavaks tegemise eest kalalaevatunnistuse omanik ja kapten. See nõue jõustub alates 10. jaanuarist 2028. a.

3.4. Kutselise kalapüügiloo ja kalalaevatunnistuse nõuded ning püügivõimaluse ja lubatud aastasaagi vähendamine (eelnõu § 1 punktid 2, 3, 8, 9, 14, 17, 18, 21, 26—31, 33—36 ja 38—40)

Eelnõu § 1 punktiga 2 jäetakse välja KPS § 12 lõikest 1 kolmas lause. Kohustus riiklikku järelevalvet teostava isiku nõudmisel esitada püügiõigust tõendavat dokumenti tuleneb KorS § 30 ning selle kordamine KPS-is võib tekitada tarbetud segadust.

Eelnõu § 1 punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks KPS § 12 lõige 6, mis kohustas isikut esitada kalapüügiõigust tõendava dokumendi paberärakirja. Täna on kõik kalapüügiload elektroonsed ja paberärakirja nõue on üleliigne ning aegunud, mistõttu säte tunnistatakse kehtetuks.

Eelnõu § 1 punktiga 8 jäetakse välja KPS § 32 lõikest 1 teine lause, mis sätestab, et kalalaeva ja kaluri kalapüügiload antakse elektrooniliselt. Tegemist on ebavajaliku sättega, sest KPS § 7 sätestab juba elektrooniliste lubade andmise põhimõtte, mistõttu pole vaja seda KPS §-s 32 korrata.

Eelnõu § 1 punktiga 9 asendatakse KPS § 32 lõikes 2 viide komisjoni rakendusmäärusele nr 404/2011 viitega kalanduse kontrollimääruse artiklitele 7 ja 7a, mis sisaldavad kalapüügilubade andmise nõudeid.

Eelnõu § 1 punktiga 14 täpsustatakse kutselise kalapüügi registrisse kantavaid andmeid, jättes KPS § 34 lõike 1 punktidest 1 ja 4 välja viited sätetele, mis tunnistatakse käesoleva eelnõuga kehtetuks, ehk viited KPS § 61 lõigetele 4 ja 8. KPS § 34 lõike 4 punktis 1 jäetakse välja viide KPS § 61 lõikele 4, sest andmed esmakokkuostja kohta on kaetud sama paragrahvi lõikega 5. KPS § 34 lõike 4 punktis 1 jäetakse välja viide § 61 lõikele 8, sest KPS § 61 lõikega 8 tehti komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 404/2011 lubatud erand, et 12-meetrise kogupikkusega või pikemad kalalaevad, mis püüavad merel kaluri kalapüügiloo alusel ei pea esitama andmeid elektrooniliselt. Kuna uues kalanduse kontrollimääruses on sellise erandi tegemise võimalus ära kaotatud, siis ei ole lõige 8 enam asjakohane.

Eelnõu § 1 punktiga 17 jäetakse KPS § 38 lõikest 1 välja viide komisjoni rakendusmäärusele nr 404/2011, kuna nimetatud määrus tunnistati kehtetuks kalanduse kontrollimäärusega. Alles jääb viide nõukogu määrusele nr 1224/2009, mis tähendab, et kalalaevatunnistuse menetlemisel lähtutakse nõukogu määruse nr 1224/2009 nõuetest ning selle alusel kehtestatud õigusaktidest. Nõukogu määruse nr 1224/2009 sätteid on muudetud täpsemaks ja sellest piisab kalalaevatunnistuse menetlemiseks.

Eelnõu § 1 punktiga 18 ja 21 tunnistatakse kehtetuks KPS § 38 lõiked 3 ja 5. KPS § 38 lõige 3 sätestas erandi, et alla 10 meetrise kogupikkusega kalalaevade puhul ei pea kalalaeva pardal hoidma kalalaevatunnistust. Kuna kalalaevatunnistus antakse elektrooniliselt, siis on see erand muutunud tarbetuks. KPS § 38 lõige 5 sätestas nõude kehtivuse kaotanud kalalaevatunnistuse tagastamiseks. Kuna kalalaevaluba antakse samuti elektrooniliselt, siis ei ole see nõue enam asjakohane.

Eelnõu § 1 punktiga 26 ühtlustatakse KPS-is sätestatud menetlustähtajad ning muudetakse kõik kalapüügilubade menetlemisega seotud tähtajad lühemaks. Muudatuse eesmärgiks on halduskoormuse vähendamine muutes kutseliste kalapüügilubadega seotud menetlustähtajad lühemaks, mis mõjutab positiivselt ettevõtlust. Muudatuse tulemusel kalapüügilubadega seotud menetluse tähtjaks on viis tööpäeva. Muudatuse tulemusel peab Põllumajandus- ja Toiduamet

(edaspidi *PTA*) asendama kalalaev teise kalalaevaga kalalaeva kalapüügiloal, juhul kui ettevõtja on esitatud selleks taotluse, viie tööpäeva jooksul.

Eelnõu § 1 punktidega 27 ja 28 täpsustakse kaluri kalapüügiloa nõudeid. Eelnõu § 1 punktiga 27 sätestatakse KPS § 41 lõikes 1 üldnõue, et kaluri kalapüügiluba annab õiguse kasutada kalapüügiks merel üksnes loale kantud kalalaeva. Nõue tuleneb kalanduse kontrollimääruse artiklist 7 ja komisjoni rakendusmääruse nr x/2025 artiklitest 5 ja 6. Eelnõu § 1 punktiga 28 sätestatakse alla 10-meetrise kogupikkusega kalalaevadele erand püügiloale kandmise kohustusest, mida võimaldab kontrollimääruse nr x/2025 artikli 7 lõige 6. See võimaldab jätkata Eestis kasutusel oleva kaluri kalapüügilubade süsteemiga, kus luba antakse ettevõtjale püügivahendite kohta, mitte kalalaevale. Nimetatud nõue ei laiene piiri- ja siseveekogudele, kuna kalanduse kontrollimääruse kohaselt kohaldub see nõue ainult merele. Täpsemad reeglid kehtestatakse Vabariigi Valitsuse 17. novembri 2017. a määruse nr 164 „Kutselise kalapüügi loa taotlemisel esitatavate dokumentide loetelu, kalapüügiloa andmise, kehtivuse peatamise ning kehtetuks tunnistamise kord, kalapüügivõimaluste arvutamise meetodika ja kalapüügiloa taotluse ning kalapüügiloa vormid“(edaspidi *loa kord*) muudatusega.

Eelnõu § 1 punktiga 29 muudetakse KPS § 41 lõiget 6 selliselt, et lisatakse esimesse lausesse viide ka kalalaevale. Muudatusega võimaldatakse ka lisaks kalurile asendada ka kalalaev kaluri kalapüügiloal. Täpsustus on vajalik, kuna vastavalt kalanduse kontrollimäärusele kõik merel kasutatavad 10-meetrise kogupikkusega ja pikemad kalalaevad peavad olema kantud kaluri kalapüügiloale.

Eelnõu § 1 punktiga 31 täiendatakse KPS § 43 punkti 1, lisades viide kaptenile, kuna tunnistatakse kehtetuks sama paragrahvi punkt 9. Punktid 1 ja 9 liidetakse punkti 1 alla.

Eelnõu § 1 punktiga 33 tunnistatakse kehtetuks KPS § 43 punkt 9. Viide kaptenile lisatakse sama paragrahvi punkti 1. Sisuliselt liidetakse samatüübilised sätted. Kui loa taotlejal või taotluses nimetatud kaluril või kaptenil on rohkem kui üks kehtiv karistus väärteo või kuriteo eest, mida on kohaldatud seoses tõsiste rikkumisega, siis ei anta kutselise kalapüügi luba kaptenile ega kalurile seni, kuni tal on kaks kehtivat karistust. Karistused kehtivad kuni karistusandmete kustutamiseni karistusregistrist. Kehtiva karistuse olemasolu kontrollimiseks on kutselise kalapüügi registril liidestus karistusregistriga. Kalapüügiloa menetlemise protsessis kontrollib PTA ametnik kehtivate karistuste olemasolu. Päringu väljundina näeb PTA ametnik vaid seda, kas ja mitu kehtivat karistust on isikul päringu teostamise hetkel ja mis sätte alusel on karistus määratud. PTA ametnik ei näe karistuse kehtivusaega ega muud sisu. Seega puudub ka PTA ametnikul info, millal mõne karistuse kehtivus lõppeb. Seetõttu peab isik ise esitama PTA-le uue loa taotluse kui karistus on kustutatud.

Eelnõu § 1 punktiga 36 täiendatakse KPS § 44 lõike 3 punkti 1, lisades, et kalapüügiloa andja tunnistab kalapüügiloa kehtetuks ka siis, kui loale kantud kalur või kapten ei vasta enam loa saamise nõuetele. Need nõuded on loetletud KPS §-des 42 ja 43.

Eelnõu § 1 punktidega 30 ja 34 jäetakse KPS-st välja viited kutselise kalapüügiloa kehtivuse peatamisele. Nii KPS § 42 lõikest 6 ja § 44 pealkirjast jäetakse välja sõna „peatamine“. Tegemist on normitehnilise muudatusega, mis on seotud eelnõu § 1 punktiga 35.

Eelnõu § 1 punktiga 35 tunnistatakse kehtetuks § 44 lõige 2, millega reguleeritakse kalapüügiloa peatamist. Haldusmenetluse seaduse § 64 lõike 1 kohaselt kohaldatakse kehtetuks tunnistamise kohta sätestatud ka haldusorgani poolt haldusakti kehtivuse peatamise suhtes, mis tähendab, et loa peatamise aluseks on võimalik võtta loa kehtetuks tunnistamise alused. Näiteks kavandatava KPS § 43 lõike 1¹ kohaselt kutselise kalapüügiluba ei anta siis, kui loa taotleja või loa taotluses nimetatud kaluri või kapteni suhtes kohaldatakse nõukogu määruse nr 1224/2009 artikli 92 lõikes 6 sätestatud piiranguid, mis tähendab seda, et nimetatud isikule olid määratud punktid ning oli,

kas peatatud või tunnistatud kehtetuks kalalaevatunnistus. Samuti kavandatava KPS § 44 lõike 3 punkti 1 kohaselt PTA tunnistab kalapüügiloa kehtetuks, kui loa saanud isik või loale kantud kalalaev, kalur või kapten ei vasta enam loa saamise nõuetele. Eelnevast tulenevalt võib PTA ka peatada kutselise kalapüügiloa kehtivus, kui isiku suhtes kohaldatakse nõukogu määruse nr 1224/2009 artikli 92 lõikes 6 sätestatud piiranguid. Seega on KPS-i kalapüügiloa peatamise sätted tarbetud, kuna need on kaetud kutselise kalapüügiloa kehtetuks tunnistamise sätetega.

Eelnõu § 1 punktiga 38 tunnistatakse kehtetuks § 44 lõike 3 punktid 7 ja 8 ning lõiked 4 ja 5. KPS § 44 lõike 3 punktid 7 ja 8 on sisuliselt kaetud sama paragrahvi lõike 3 punktiga 1, kuna tegemist oleks olukorraga, kus loa saanud isik, loale kantud kalur või kapten või kalalaev ei vasta enam loa saamise nõuetele, mis on sätestatud KPS § 43 punktides 1 ja 7. Ehk siis tegemist on sätetega, mis on oma sisult loa saamise tingimuseks. KPS § 44 lõike 3 punktis 1 on sätestatud et kalapüügiluba tunnistatakse kehtetuks kui loa omanik või loale kantud kalalaev ei vasta enam loa saamise nõuetele. Seega on § 44 lõike 3 punktid 7 ja 8 üleliigsed ning need võib kehtetuks tunnistada. KPS § 44 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks, kuna KPS § 41 lõikes 6 on loale kantud kaluri asendamine juba kehtestatud ning loa omanik võib taotleda uut luba kui tema loale kantud kalur ei vasta enam loa andmise nõuetele. KPS § 44 lõige 5 tunnistatakse kehtetuks, sest kalapüügilube väljastatakse ja kontrollitakse elektrooniliselt ning sellega on loa tagastamine muutunud ebavajalikuks.

Eelnõu § punktiga 39 ja 40 täpsustatakse KPS § 56 lõiget 1. KPS § 56 lõike 1 esimesest lausest jäi ekslikult 21. novembril 2022. a jõustunud KPS-i redaktsioonist välja viide väljaspool Läänemerd asuvatele merealadele. Püügivõimaluse vähendamine on sätestatud nõukogu määruse nr 1224/2009 artiklis 105 ning need nõuded kohalduvad ka väljaspool Läänemerd asuvatele merealadele. Sellest tulenevalt lisatakse KPS § 56 lõike 1 esimesse lausesse ka viide muule merealale. Sama paragrahvi lõike 1 teises lauses jääb viide Läänemerele alles, sest see säte puudutab kitsalt kastmõrra püüki Läänemerele, kus on viide asjakohane. Väljaspool Läänemerd kastmõrdu Eesti laevad ei kasuta. Eelnõu § 1 punktiga 40 asendatakse KPS § 56 lõike 1 viimases lauses viide nõukogu määrusele nr 1224/2009 selliselt, et jäetakse välja tekstiosa „lõigetes 2 ja 5“, kuna nõukogu määruse nr 1224/2009 artikli 105 struktuuri on muudetud ning edaspidi piisab vaid viitest artiklile 105.

3.5. Püügi- ja püügijärgsete andmete esitamine (eelnõu § 1 punktid 41—51)

Eelnõu § 1 punktiga 41 täpsustatakse KPS § 61 lõiget 1 lisades, et loetletud andmed tõendavad ka kala päritolu. Säte on seotud KPS § 13 muudatustega seoses kala päritolu tõendamiseiga.

Eelnõu § 1 punktiga 42 muudetakse KPS § 61 lõike 2 volitusnormi harrastuskalapüügi andmete esitamiseks. Praegu kehtiva volitusnormi järgi võib valdkonna eest vastutav minister määrusega kehtestada nõude kalastuskaardi alusel harrastuspüügi andmete esitamiseks lähtudes kalavarude seisundist. Kalanduse kontrollimäärusest tulenevat tuleb harrastuskalapüügi andmeid koguda ja esitada ka muudel juhtudel, näiteks kui harrastuskalapüügi suhtes kohaldatakse EL-i kaitsemeetmeid või kvoote või päevalimiite, ja kui on tegu pikaajalise majandamiskavaga hõlmatud kalaliigiga või liigiga, millele kehtib lossimiskohustus. Lisaks võib komisjon nõuda harrastuskalapüügiandmete kogumist juhul, kui teadushinnangu põhjal on harrastuspüügil kalavarule oluline mõju. Seepärast muudetakse volitusnormi selliselt, et harrastuspüügi andmete esitamise nõuet saab kehtestada mitte ainult kalastuskaardi alusel toimuva püügi suhtes, vaid ka EL-ist tulenevatest nõuetest ja püügivahendi mõjust lähtudes. Sellel põhjusel antakse õigus ministrile kehtestada ka harrastuskalapüügil kogumist vajavate andmete nimistu, mis sisuliselt tähendab andmete loetelu, mille esitamist nõutakse. Alates 2026. a peab kalanduse kontrollimääruse kohaselt esitama igapäevaselt andmeid Läänemere avaosa lõhe ja tursa harrastuskalapüügi kohta sõltumata püügivahendist. Eelnevast tulenevalt, kuna andmete esitamise vajadus võib olla tulevikus raskesti prognoositav, siis jäeti kavandatavas volitusnormis teatud paindlikkuse, mis tagaks üheltpoolt võimaluse operatiivselt koguda vajalikke andmeid, et

tagada seeläbi kalavarude parem kaitse ja teiselt poolt selle, et harrastuskalapüüdjad esitaksid üksnes neid andmeid, mis aitavad tagada kalavaru kaitse, mitte lausaliselt kõiki andmeid.

Eelnõu § 1 punktiga 43 täpsustatakse KPS § 61 lõiget 3, millega tekib kohustus kalapüügil koguda infot püüinises hukkunud lindude või imetajate kohta. Hukkunud lindude ja imetajate kohta tuleb info juba praegu esitada kutselisel püügil ja harrastuspüügil kalastuskaarti kasutades. Vajadus tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2019/1241, 20. juuni 2019, mis käsitleb kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmist tehniliste meetmete abil ning millega muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 2019/2006, (EÜ) nr 1224/2009 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) nr 1380/2013, (EL) 2016/1139, (EL) 2018/973, (EL) 2019/472 ja (EL) 2019/1022 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 894/97, (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2549/2000, (EÜ) nr 254/2002, (EÜ) nr 812/2004 ja (EÜ) nr 2187/2005 (ELT L 198, 25.7.2019, lk 105–201) (edaspidi *tehniliste meetmete määrus*)¹¹ ja looduskaitse seadusest. Selle kaudu on võimalik hinnata kalapüügist tulenevat mõju lindude ja imetajate kaaspüügile ning vajadusel võtta meetmeid. Vähesel määral tõuseb halduskoormus harrastuspüüdjal harrastuspüügiõigust kasutades, see on aga minimaalne, sest peamiselt tekib nimetatud kaaspüük nakkevõrkudega püügil (kalastuskaardiga püük), kus on juba praegu kohustus deklareerida püüinises hukkunud lindude ja loomade kaaspüük. Andmete kogumine on lahendatud võimalikult kasutajasõbralikul viisil elektrooniliste vahendite abil.

Eelnõu § 1 punktiga 44 täiendatakse KPS § 61 lõikega 3¹, millega lisandub kutselisel kalapüügil merel andmete esitamise kohustus tundlike liikide kohta. Tundlike liikide kaaspüügi korral merel tuleb edastada andmed ka vabastatud liigi seisundi ja elumuse kohta, see tähendab, kas isend vabastati vigastatuna, surnuna või elusalt. Tundlike liikide määratlus on kehtestatud tehniliste meetmete määruse artiklites 10 ja 11. Tundlike kalaliikide nimekiri on kehtestatud tehniliste meetmete määruse lisas I ja nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ, 21. mai 1992, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (OJ L 206, 22.7.1992, p. 7–50) (edaspidi *loodusdirektiiv*)¹² IV lisas ning tundlike mereimetajate ja -roomajate nimekiri loodusdirektiivi II ja IV lisas. Tundlike merelindude nimekiri on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2009/147/EÜ, 30. november 2009, loodusliku linnustiku kaitse kohta (*ELT L 20, 26.1.2010, p. 7–25*) (edaspidi *linnudirektiiv*)¹³. Sisuliselt tähendab see nõue Eesti olusid arvestades peamiselt atlandi tuura ja hülge ning kaitsealuste merelindude nagu järvekauri, sarvikpütti, merivarti, kirjuhahka, väikekoskla, algi ja krüüsli kohta täiendavate andmete kogumist. Rakendusaktiga nr x/2025 on tehtud tundlike liikide kohta andmete esitamise kohustusest vabastus merel alla 12-meetrise kogupikkusega kaluri kalapüügiloa alusel püüdvatele kalalaevale kuni 10. jaanuarini 2028. a. Peale seda tähtaega laieneb nimetatud nõue kõigile merel püüdvatele kalalaevadele sõltumata kalalaeva pikkusest.

Eelnõu § 1 punktidega 45, 46 ja 48 tunnistatakse kehtetuks KPS § 61 lõikeid 4 ja 8 ning muudetakse sama paragrahvi lõiget 5. Kehtiv KPS § 61 lõige 4 sätestab esmakokkuostjale kohustuse esmakokkuostu andmete esitamiseks ning sama paragrahvi lõige 5 täpsustab juhud, millal esmakokkuostuandmed tuleb esitada elektroonselt. Kalanduse kontrollimäärusega on kõigil esmakokkuostjatel kohustus esmakokkuostuandmed esitada elektrooniliselt, sestap tunnistatakse kehtetuks KPS § 61 lõige 4 ja muudetakse sama paragrahvi lõiget 5. Kehtiva KPS § 61 lõikega 8 tehti komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 404/2011 lubatud erand, et 12-meetrise kogupikkusega või pikemad kalalaevad, mis püüavad merel kaluri kalapüügiloa alusel ei pea esitama andmeid elektrooniliselt. Kuna kalanduse kontrollimäärusega on sellise erandi tegemise võimalus ära kaotatud, siis ei ole KPS § 61 lõige 8 enam asjakohane.

¹¹ Arvutivõrgus: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1241/oj>

¹² Arvutivõrgus: <http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/2013-07-01>

¹³ Arvutivõrgus: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj>

Eelnõu § 1 punktiga 47 muudetakse § 61 lõikes 7 viide nõukogu määruse nr 1224/2009 artiklitele 66 ja 68, sest sama määruse artikkel 67 on tunnistatud kehtetuks. Muudatus puudutab transpordidokumendi andmete elektroonilist esitamist. Kuna kalanduse kontrollimääruse muudatuse kohaselt tuleb kõik kalapüügi- ja püügijärgsed andmed esitada elektrooniliselt, on vastav erand välja jäetud. Transpordidokument tuleb esitada enne transpordi algust.

Eelnõu § 1 punktidega 49 ja 50 on KPS § 61 lõigetest 9 ja 15 jäetud välja viited KPS § 61 lõigetele 4 ja 8, sest need tunnistatakse käesoleva eelnõuga kehtetuks.

Eelnõu § 1 punktiga 51 asendatakse KPS § 61 lõikes 16 viide komisjoni rakendusmäärusele (EL) nr 404/2011 ja viiakse see kooskõlla uue EL komisjoni uue rakendusmäärusega.

3.6. Kala ja veetaime kaalumise nõuded (eelnõu § 1 punktid 13 ja 52)

Vastavalt kalanduse kontrollimääruse artikli 60 lõikele 3 on võimalik kehtestada neli erandit kala ja veetaime kaalumisele. Esimene erand puudutab kala ja veetaime osalist kaalumist lossimisel proovivõtukava alusel, teine kala ja veetaime kaalumist kalalaeva pardal tingimusel, et kala ja veetaime kaalutakse ka lossimisel vastavalt proovivõtukavale, kolmas kaalumist ettevõttes peale transporti ning neljas kaalumist peale transporti teise liikmesriigi territooriumile ühise kontrolliprogrammi alusel. Eestis on praegu proovivõtu- ja kontrollikava alusel kehtestatud erandid, mis kehtivad kuni 1. jaanuarini 2027. a. Uue EL-i kaalumist käsitleva rakendusaktiga, mis plaanitakse vastu võtta 2026. a alguses, kehtestatakse uued nõuded nende erandite rakendamiseks. Vastav esialgne eelnõu on komisjoni poolt esitatud, kuid kuna kogu protsess on alles algusjärgus ja läbirääkimised käivad, siis praegusel hetkel ei ole võimalik hinnata ega kindlaks määrata, milliseid erandeid on võimalik alates 1. jaanuarist 2027. a rakendada hakata. Seepärast on mõistlik kehtestada volitusnorm selle otsustamiseks hilisemas etapis ning viia kõik kaalumiseiga seotud täpsustavad tehnilised nõuded samuti ministri määrusesse. Kala ja veetaime kaalumise nõuete täitmiseks on kalasadamate haldajatel võimalik küsida toetust 85 protsendi ulatuses abikõlblike kulude maksumusest. Toetust on võimalik küsida regionaal- ja põllumajandusministri 2. juuni 2025. a määruse nr 52 „Perioodi 2021–2027 kalasadamate investeringutoetus“ alusel.

Eelnõu § 1 punktiga 52 muudetakse tervikuna KPS § 61¹. Kavandatava KPS § 61¹ lõikega 1 sätestatakse, et kala ja veetaime kaalutakse lossimisel vastavalt kontrollimääruse sätetele 60 ja 60a. KPS § 61¹ lõikega 2 sätestatakse, et kala ja veetaime võib kaaluda kalalaeva kaptin või kalur või kalapüügiloa omanik. Isikud kellele on antud kalapüügiluba, võivad teostada ka kala ja veetaime kaalumist. Sellega loetakse kalanduse kontrollimääruse artikkel 60 lõike 5 nõue täidetuks, mis nõuab kaalumiseks loa andmist. KPS § 61¹ lõikega 3 sätestatakse, et juhul kui kaalujaks on lõikes 2 loetlemata isik, siis peab isik sellest teavitama KeA. Juhul kui KeA ei teavita isikut kümne päeva jooksul vajadusest kalanduse kontrollimääruse kaalumise nõuetele vastavust kontrollida, võib isik tegeleda kaalumiseiga. Tegemist oleks ühekordse teavitusega. Selliselt loetakse kalanduse kontrollimääruse artiklis 60 lõikes 5 viidatud kaalumiseks loa andmine täidetuks. Kavandatava KPS § 61¹ lõikega 4 sätestatakse, et kaalumisel võib lisaks taadeldud kaalule kasutada ka kalibreeritud kaalu. Mõõteseadus sätestab, millisel juhul peavad kaalud olema taadeldud ja millisel juhul kalibreeritud. Kaalude nõuete eest on vastutav tulenevalt mõõteseadusele Metroloogia keskasutus (Metrosert) ning kaalumise nõuete täitmise üle teeb järelevalvet vastavalt KPS-le KeA. Kavandatavate KPS § 61¹ lõikega 5 kehtestatakse volitusnormid, mille alusel võib valdkonna eest vastutav minister määrusega kehtestada erandid lossitava kala ja veetaime kaalumise nõuetest. Kalanduse kontrollimäärus võimaldab teatud tingimuste kohaldamisel osalist kaalumist lossimisel proovivõtu kava alusel, kala ja veetaime kaalumist kalalaeval ja kala ja veetaime kaalumist peale transporti. Kõikide nende erandite kasutamiseks on komisjon välja töötamas määrust, mis plaanitakse vastu võtta järgmisel aastal. Eelnimetatud lõigete alusel on võimalik kehtestada ministri määrusega nõuded kaalumisele Eesti oludele vastavalt. KPS § 61¹ lõikega 6 kehtestatakse volitusnorm valdkonna eest vastutavale

ministrile määruse kehtestamiseks juhaks kui EL-i määrusest tuleneb vajadus täpsustada nõudeid kala ja veetaime kaalumisele, proovivõtu meetoodikale, kaaludele, kaalumise süsteemidele. EL-s kehtestatakse küll vastav kaalumist reguleeriv rakendusakt, kuid selle alusel peab liikmesriik veel esitama proovivõtu ja kontrollikava, mille alusel komisjon lubab teha erandeid sadamas kaalumisele. Proovivõtu ja kontrollikavad pole, aga otsekohalduvad normid kalapüüdjatele, mistõttu peab olema võimalus nõuded kehtestada siseriiklikult, mistõttu on vajalik anda võimalus kehtestada need erandid regionaal- ja põllumajandusministrile määrusega. Selle määrusega ei kehtestata selliseid nõudeid, mis nõuavad ettevõtjalt täiendavaid investeeringuid.

Eelnõu § 1 punktiga 13 täiendatakse KPS § 34 lõike 4 punkti 1. Muudatuse tulemusel kantakse kutselise kalapüügi registriesse andmed kala ja veetaime kaalumise tegeleva isiku kohta. Kalanduse kontrollimääruse muudatus näeb artikli 60 lõikes 5 ette, et kaalumise läbiviijale peavad pädevad asutused andma kaalumiseks loa. Muudatuse kohaselt võivad tulevikus kaaluda ainult need isikud, kes on kantud kaalujate nimekirja. Tegemist on siis kaalumise lossimise tähenduses.

3.7. Kalalaevade asukoha jälgimine (eelnõu § 1 punktid 16, 37, 57, 58, 67, 68 ja 69)

Kalanduse kontrollimääruse artikli 9 järgi peavad kõik 12-meetrise kogupikkusega ja pikemad kalalaevad olema varustatud laevaseiresüsteemidega alates 10. jaanuarist 2026. a. Samuti kaotatakse erand 12—15 meetrise kogupikkusega kalalaevadele, mis püüavad vaid territoriaalmeres ning ei viibi kunagi kauem kui 24 tundi järjest merel. Kaluri kalapüügiloo alusel (edaspidi ka *rannapüük*) alla 12-meetrise kogupikkusega kalalaevadele jõustub seire kohustus järk-järgult, kõikidele kalalaevadele jõustub nõue hiljemalt 1. jaanuaril 2030. a. Esmalt jõustub kohustus alla 12-meetrise kogupikkusega kalalaevadele, mis kasutavad aktiivpüüniseid ja 9- 12 meetrise kogupikkusega passiivpüüniseid kasutavatele laevadele. Nendele kalalaevadele kehtib seire nõue alates 10. jaanuarist 2028. a. Rannapüügis võib kalalaevade tegevust merel seirata mobiilsidel või muul sidel põhineva seiresüsteemi abil. Eestis rakendatakse GPS-seadmel põhinevat kalalaevade ja muude mootoriga sõidukite (lumesaanid) seiramist Peipsi, Läämi- ja Pihkva järvel 2015. a alates kalalaevadele (ca 300 kalalaeva) ja 2023. aastast muudele mootorsõidukitele.

Kavandatava muudatusega kehtestatakse üldine asukoha jälgimise kohustus kõikidele kalalaevadele sõltumata pikkusest ja veelast, ning Peipsi, Läämi- ja Pihkva järvel kutseliseks kalapüügiks kasutatavatele mootoriga sõidukitele jääkatte olemasolul. Üleminekutähtajad merel rannapüügis alla 12-meetrise kogupikkusega kalalaevadele kehtestatakse rakendussätetega KPS § 90. Kavandatava KPS § 69 sätestatakse volitusnorm ministri määruse kehtestamiseks, millega täpsustatakse nõuded asukoha jälgimise seadmetele kalalaevadele ja muudele sõidukitele vastavalt kalanduse kontrollimääruse artiklile 9. Volitusnormi sõnastus võimaldab valida kuluefektiivseima lahenduse arvestades tehnoloogia arengut. Satelliitjälgimissüsteem kui kõige kulukam seade peaks jääma vaid kalalaevadele, kus muid alternatiive jälgimiseks pole, näiteks kaugpüügis väljaspool Läänemerde, mil püügitegevus toimub avamerel väljaspool rannikuriikide jurisdiktsiooni (Loode-, Kirde- ja Edela-Atlandil). Läänemerel kus püügitegevus on kaldale lähemal, on võimalikud ka muud alternatiivid peale satelliitjälgimise (GPS, mobiil- või raadiosidel põhinev jälgimine). Nõuete täitmiseks on kalandusettevõtjatel võimalik küsida toetust 85 protsendi ulatuses abikõlblike kulude maksumusest regionaal- ja põllumajandusministri määruse nr 15 alusel. Toetatakse investeeringuid mida tehakse maaeluministri määruse nr 79 § 2 lõikes 1 nimetatud segmenti 4S1, 4S2 või 4S3 kantud kalalaeva pardal.

Kehtiva KPS § 69 lõike 2 kohaselt asub kalanduse kontrollimääruse artikli 9 lõikes 7 nimetatud Eesti kalalaevade jälgimise keskus KeA-s. Eelnõuga täiendatakse sõnastust, lisades, et KeA on lisaks kalalaevade jälgimisele ka kalapüügi seirekeskus. Kalanduse kontrollimääruse artikli 4 punkti 15 kohaselt on kalapüügi seirekeskus lipuliikmesriigi loodud operatiivkeskus, mis on varustatud arvuti riist- ja tarkvaraga, mis võimaldab andmete automaatset vastuvõtmist,

töötlemist, analüüsi, kontrolli, seiret ja andmete elektroonilist edastamist. Sama määruse artikli 9a lõiked 3 ja 4 sätestavad, et kalapüügi seirekeskustel on juurdepääs kõikidele asjakohastele andmetele ning eelkõige sama määruse artiklites 109 ja 110 loetletud andmetele ning kalapüügi seirekeskused toetavad reaajas toimuvat laevade seiret, et võimaldada täitemeetmete võtmist. Kalanduse kontrollimääruse artikli 109 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid looma kooskõlas nimetatud määrusega registreeritud andmete valideerimiseks elektroonilise andmebaasi. Registreeritud andmete valideerimine hõlmab andmete riskkontrolli, analüüsi ja kontrollimist. Sama artikli lõikes 2a on loetletud andmekoosseisud, mille valideerimist tuleb teha ning sama määruse artikli 111a alusel võib komisjon sätestada rakendusaktiga üksikasjalikud normid muuhulgas andmete kvaliteedi, andmete valideerimise, sealhulgas riskkontrolli, analüüsi ja vastavustõendamise kohta. Nende andmete osas, mille saaja ei ole KeA, teostab esmase andmete kontrolli andmete saaja. Seega KPS § 61 lõigetes 1, 3, 3¹ ja 5—7 nimetatud andmete osas teostatakse esmane andmete kontrolli kutselise kalapüügi registris, kaluri infotehnoloogilises kliendirakenduses (edaspidi *PERK*) ja kalalaevade elektroonilises raporteerimissüsteemis (edaspidi *ERS*) PTA poolt. Ülejäänud kalanduse kontrollimääruse artikli 109 lõikes 2a toodud andmete osas ning samas lõikes toodud andmete omavahelise valideerimise teostab KeA.

Eelnõu § 1 punktiga 16 viiakse KPS § 36 punkt 7 kooskõlla kavandatava KPS § 69 sõnastusega. KPS § 36 punktis 7 asendatakse termin „GPS- või muu satelliitjälgimissüsteem“ terminiga „laevaseireseade“, mis on nimetatud kavandatavas KPS § 69.

Eelnõu § 1 punktiga 37 viiakse KPS § 44 lõike 3 punkt 6 kooskõlla kavandatava KPS § 69 sõnastusega, mistõttu on vajalik asendada viide terminile „kalalaeva asukoha jälgimisele GPS- või muu satelliitjälgimissüsteem“ viitega KPS § 69.

Eelnõu § 1 punktiga 57 muudetakse tervikuna KPS § 69. Kavandatava KPS § 69 lõikega 1 sätestatakse, et nii merel kui ja Peipsi-, Läämi- ja Pihkva järvel kasutatav kalalaev peab olema varustatud laevaseireseadmega vastavalt kalanduse kontrollimääruse artiklile 9. Kavandatava KPS § 69 lõikega 2 sätestatakse, et Peipsi-, Läämi- ja Pihkva järvel kutseliseks kalapüügiks kasutatav mootorsõiduk peab jääkatte olemasolul olema varustatud asukoha jälgimise seadmega. Nimetatud järvedel kehtib see nõue juba praegu. KPS § 69 lõikega 3 sätestatakse volitusnorm, mille kohaselt võib valdkonna eest vastutav minister kehtestada kutseliseks kalapüügiks kasutatavale kalalaevale ja mootorsõidukile tehnilised nõuded ning seadme kaudu edastatavad andmed ning andmete esitamise korra. Kavandatav KPS § 69 lõige 4 sätestab, et kalanduse kontrollimääruse artiklis 9a nimetatud kalapüügi seirekeskus asub KeA-s. Kavandatav KPS § 69 lõige 5 sätestab, et kalanduse kontrollimääruse artiklis 109 sätestatud ülesannet täidab KeA.

Eelnõu § 1 punktiga 58 tunnistatakse kehtetuks KPS § 70, kuna sisulised nõuded tulenevad kavandatavast KPS § 69.

Eelnõu § 1 punktiga 67, 68 ja 69 muudetakse paragrahvi 76. Eelnõu punktiga 67 ja 69 asendatakse viited KPS § 76. Termin „GPS- või muu satelliitjälgimissüsteem“ asendatakse terminiga „asukoha jälgimise seade, laevaseireseade“. Punktiga 68 asendatakse sõna „kord“ sõnaga „nõuete“, et paremini edasi anda karistusnormi sisu. Muudatused on seotud KPS § 69 muutmisega.

3.8. Riiklik järelevalve (eelnõu § 1 punktid 53—56)

Kalanduse kontrollimäärusest tulenevate nõuete paremaks rakendamiseks antakse KeA-le õigus kasutada vajadusel korrakaitsemeetmeid, milleks on viibimise keeld, kalalaeva suunamine sadamasse ning kontrolltehing. Tõsise rikkumise korral näeb kalanduse kontrollimäärus ette sellise tegevuse viivitamatu lõpetamise, milleks KorS-i alusel saab kohaldada merel või veealal viibimise keeldu. Teatud juhtudel, kui see on vajalik näiteks rikkumise tõendite säilitamiseks, tuleb ette näha võimalus suunata laev konkreetsesse sadamasse. Kontrolltehinguga saab

tugevdada kontrolli teatud keelatud müügitegevuse üle. Muudatuse eesmärk on tagada järelevalve elektripüügivahendi ja kala müügi nõuete täitmise üle, mida on keeruline kontrollida muude riikliku järelevalve meetmetega, aga millest tulenev keskkonnakahju on suur. Probleemsemateks tegevusteks on osutunud harrastuspüügist saadud kala või ebaseaduslikult püütud kala müük veebis ja veekogul (lõhe keeluajal või lõhemarja müük, räabise müük räabisepüügi keelu ajal või vahetult enne või pärast keeluaega), samuti elektripüügivahendite müük veebi keskkondades. Muudatuste eesmärgiks on tagada loodusressursside kaitse.

Eelnõu § 1 punktiga 53 täiendatakse KPS § 64 ja lisatakse riikliku järelevalve erimeetmete hulka KorS § 44 sätestatud võimalused. Antud säte aitab süüteomenetlust läbi viia. Sisuliselt tähendab see seda, et kui tekib kahtlus, et isik on toime pannud süüteo, saab vajadusel keelata isikul viibimise kohas, kus ta võib rikkuda või hävitada tõendeid ja seeläbi on võimalik tagada süüteo toimepanemise asukoha puutumatus. Samuti aitab see lõpetada rikkumise.

Eelnõu § 1 punktiga 54 täiendatakse KPS § 65 lõiget 1 punktiga 3, andes KeA-le õiguse suunata kalalaev sadamasse kui see on vajalik tõsise rikkumise ohu välja selgitamiseks, tõrjumiseks või kõrvaldamiseks. Antud nõue tuleneb kalanduse kontrollimääruse artiklist 91 (viivitamatud täitemeetmed tõsise rikkumise puhul).

Eelnõu § 1 punktiga 55 täiendatakse KPS § 65 lõikega 6, millega täiendatakse erimeetmete võimalusi kalandusalaste rikkumiste järelevalves. Kavandatava KPS § 65 lõikega 6 antakse KeA-le õigus viia järelevalve teostamise eesmärgil läbi riiete ja esemete läbivaatust kui on alust arvata, et isik kannab endaga kaasas asja mida võib võtta hoiule või konfiskeerida. Riiete ja esemete läbivaatamise vajadus tuleneb ebaseadusliku kala või püügivahendi, näiteks elektripüügivahendi, peitmisest riidesse või kotti. Antud meede ei anna KeA-le õigust läbi vaadata isiku keha ja kehaõõnsusi.

Eelnõu § 1 punktiga 56 täiendatakse KPS-i uue §-ga 65¹, millega antakse KeA-le võimalus kohaldada kontrolltehingut, kui tekib vajadus kontrollida KPS § 10 lõike 6 ja lõike 8 punktides 1—4 sätestatud võõrandamise nõuete täitmist. Need on elektripüügivahendiga ning kala müügi ja ostuga seotud nõuete üle järelevalve tegemiseks ja kui tuvastatakse nimetatud nõuete rikkumine, siis sellise tegevuse lõpetamiseks. Selleks on vaja anda KeA-le võimalus ebaseadusliku müügiks pakkumise üle järelevalvet teostada. Kontrollteingu võimalus on kehtestatud ka näiteks jäätmeseaduses metallijäätmete kogumise kontrollimiseks ja alkoholiseaduses alaealistele alkoholimüügi ning ebaseadusliku alkoholimüügi keelu jõustamiseks.

Kavandatav KPS § 65¹ lõige 1 sätestab kontrollteingu võimaluse KPS § 10 lõike 6 ja lõike 8 punktides 1—4 sätestatud nõuete kontrolliks, kui järelevalve erimeetmete kohaldamisega ei ole võimalik eelnimetatud nõudeid kontrollida, kuid see on vajalik olulise ohu väljaselgitamiseks ja korrarikkumise kõrvaldamiseks. Kavandatav KPS § 65¹ lõige 2 sätestab, et kontrolltehing on müügilepingu või muu võlaõigusliku lepingu tunnustega toiming, mille teostamise eesmärk on kontrollida vastavatest nõuetest kinni pidamist. KPS § 65¹ lõikega 3 sätestatakse, et kontrollteingu puhul võib vastav ametiisik varjata teingu tegemise eesmärgi. Sealjuures ei pea ametiisik ennast teingu tegemisel esitlema ega kandma vormiriietust ega esitama ametitunnistust enne kui kontrollteingu eesmärk on saavutatud ning kui kontrollteingut tehakse sidevahendi abil, siis seda tegev ametiisik võib kasutada selliseid elektroonilisi kontaktandmeid, mida ei saa seostada tema ametiülesannete täitmisega. KPS § 65¹ lõige 4 sätestab, et kontrollteingu tegemisel ei või ametiisik läbi viia jälitustoiminguid, teeselda juriidilist isikut, kasutada variisikut ega kihutada isikut süüteo toimepanemisele jmt. Kavandatav KPS § 65¹ lõige 5 kohustab KeA-d teavitama isikut, kelle suhtes kontrolltehing tehti, viivitamata peale kontrollteingu eesmärgi saavutamist hiljemalt 3 kuud peale kontrollteingut, et tema suhtes kohaldata kontrollteingut. Kavandatava lõikega 6 sätestatakse, et kontrolltehing protokollitakse vastavalt KorS §-le 12 ning lõikega 7 sätestatakse, et kontrollteingu käigus teostatud tehing on tühine. Juhul kui

kontrolltehinguga rikkumist ei tuvastatud tuleb tehinguga tekitatud kahju hüvitada isikule KorS § 83 alusel.

Kontrolltehing võib küll tunduda jälitustoiminguna, kuid tegelikkuses on kontrollteingu ja jälitustoimingute vahel märgatavaid erinevusi. Erinevused seisnevad eelkõige põhiõiguste riive ulatuses. Esiteks kontrollteingu läbiviimine ei ole kindlasti kestev protsess, küll aga jälitustoingu puhul näiteks politseiagendi kasutamiseks annab kohus loa kuni kuueks kuuks ning seda võib ka pikendada. Teiseks põhimõtteliseks erinevuseks on kohaldatavad meetmed. Kui kontrollteingu raames on kavandatud anda keskkonnaameti ametnikule õigus riikliku järelevalve meetme kohaldamisel ennast mitte esitada, mida lubab ka korrakaitseaduse (edaspidi *KorS*) § 11 lõige 3, siis politseiagent võib koguda teavet muudetud identiteeti kasutades, mis tähendab ühtlasi võltsitud dokumentide loomist jne (identiteedi muutmine tähendab aktiivselt valeandmete loomist isiku kohta ja ka võltsitud dokumentide loomise ja kasutamise võimalust). Kavandatav kontrolltehing lubab üksnes kasutada selliseid elektroonilisi kontaktandmeid, mis ei ole seotud ameti ülesande täitmisega, küll aga ei tähenda see seda, et KeA ametnik võib aktiivselt luua valeandmeid. Lubatud on vaid kasutada sellist e-maili aadressi, mis ei sisalda ametniku nime või kasutada telefoni numbrit, mis ei ole ametinumber. Kolmandaks, kontrollteingu käigus saab koguda ainult neid andmeid, mis on seotud ühe konkreetse müügilepinguga, mitte lausaliselt kõiki andmeid. Kokkuvõtlikult selleks et kontrollteingu käigus saadud teavet saaks kasutada tõendina väärteomenetluses, peab kontrolltehing olema selgelt eristatav ja erinev jälitustoimingust, mille põhikriteeriumideks on sekkumise põhjalikkus, kestus ja varjatuse ulatus. Seega kavandatav kontrollteingu regulatsioon on sekkumise põhjalikkuse, kestuse ja varjatuse ulatuse osas selgelt eristatav jälitustoimingutest.

3.9. Tõsiste rikkumiste loetelu (eelnõu § 1 punktid 59 ja 60)

Kalanduse kontrollimäärusega loodi uus terviklik loetelu tõsistest rikkumistest, mis varem sisaldus nõukogu määruse (EÜ) nr 1005/2008, millega luuakse ühenduse süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks ning muudetakse määrusi (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1936/2001 ja (EÜ) nr 601/2004 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 1093/94 ja (EÜ) nr 1447/1999 (ELT L 286, 29.10.2008, p. 1–32) (edaspidi *ETR määrus*)¹⁴ mitmes artiklis ja nõukogu määruses nr 1224/2009. Nimekiri sisaldab kahte loetelu: üks neist hõlmab ÜKP õigusnormide rikkumisi, mis tuleks kvalifitseerida tõsisteks kriteeriumeid kohaldamata ning teine hõlmab ÜKP õigusnormide rikkumisi, mis on tõsised kriteeriumide kohaldamisel. Kalanduse kontrollimääruse lisas IV on kehtestatud kriteeriumide üksikasjalik ja ammendav loetelu, mis asendab praegu kehtivat liikmesriikide kaalutlusõigust. Komisjoni selgituse kohaselt soodustab kriteeriumide kehtestamine võrdseid tingimusi, tagades samal ajal proportsionaalsuse. Uue sõnastuse järgi on tõsiste rikkumiste näol enamjaolt tegu ÜKP õigusnormide rikkumistega. Kuna EL õigus reguleerib rannapüüki vaid vähesel määral ning veel vähem püüki sise- ja piiriveekogudel, siis on vajalik kogu tõsiste rikkumiste loetelu üle vaadata ja täiendada selliselt, et praegu kehtivad tõsised rikkumised jääksid ka edaspidi kehtima, et nende eest saaks määrata proportsionaalsed karistused sõltumata sellest, millisel veealal need on sooritatud. EL tõsiste rikkumiste vastavustabel (EL-i kehtivate ja uute tõsiste rikkumiste võrdlus) on toodud eelnõu seletuskirja lisas 2.

Eelnõu § 1 punktiga 59 muudetakse tervikuna kutselise kalapüügi tõsiste rikkumiste loetelu KPS § 71 lõikes 1. Kavandatav KPS § 71 lõike 1 punkt 1 käsitleb kalanduse kontrollimääruse artikli 90 lõigetes 2 ja 3 käsitletud rikkumisi, mis kohalduvad merele. Kalanduse kontrollimääruse artikli 90 lõikes 2 on loetelu rikkumistest, mis on tõsised kaalutlusõiguseta. Need on: püük ilma kehtiva kalalaeva tunnistuse, loa või litsentsita; kalalaeva nime või pardatähise võltsimine või varjamine; uurimisega seotud tõendite varjamine, rikkumine või kõrvaldamine; ametnike või vaatlejate töö takistamine; ümberlaadimine loata või kui see on keelatud; üleviimistoimingute

¹⁴ Arvutivõrgus: <http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1005/oj>

tegumine (elusa tuunikala puhul) ÜKP norme rikkudes; ebaseadusliku, teatamata ja registreerimata (edaspidi *ETR*) püügiga tegelevate laevade nimekirja kantud laevaga ühises püügitoimingus osalemine või sellise laeva toetamine ja varustamine; *ETR* nimekirja kantud laeva käitamises, juhtimises või omandiõiguses osalemine tegelikult kasusaava omanikuna; keelatud püügitegevus püügipiirangu alal; kaitsealuste kalaliikide, mereimetajate- või roomajate või merelindude püük, pardal hoidmine, lossimine, ladustamine, müük ja müügiks pakkumine; kvoodita püük, kalaliigi püük, mille suhtes on kehtestatud moratorium või püügikeeluaeg; riigiliputa laeva käitamine, juhtimine või omamine; ÜKP normides keelatud püügivahendite või meetodite kasutamine; dokumentide, teabe või andmete võltsimine, millele on osutatud ÜKP normides; mootoriga või mootorivõimsuse jälgimise seadmega manipuleerimine; püügitegevus sunniviisilise töö abil. Kalanduse kontrollimääruse artikli 90 lõikes 3 on toodud rikkumised, mis on tõsised teatud kriteeriumide täitumisel või seatud lävendi ületamisel. Need asjaolud ja lävendid on loetletud kontrollimääruse lisas IV. Kalanduse kontrollimääruse artikli 90 lõike 3 kohased rikkumised on: võltsitud või kehtetute dokumentide, teabe või andmete kasutamine; püügitegevusega seotud andmete esitamisega seotud kohustuste rikkumine; andmete lubatud erinevuse reegli rikkumine; püügivahenditega seotud ÜKP normide rikkumine; lossimiskohustuse rikkumine; püügitegevus piirkondliku kalavarude majandamise organisatsiooni (edaspidi *RFMO*) alal vastuolus seal kohaldatavatele reeglitele; kalapüügi- või vesiviljelustoodete turule pakkumine ÜKP norme rikkudes; harrastuspüügil ÜKP normide rikkumine või harrastuspüügist saadud kala müük; mitu üheaegset ÜKP normide rikkumist; *ETR* kalapüügiga tegeleva laevaga, mis ei ole kantud *ETR* nimekirja, ühises püügitoimingus osalemine või sellise laeva toetamine ja varustamine; kalalaevaregistris registreeritud ja sertifitseeritud mootorivõimsuse ületamine; kolmandate riikide sadamas lossimine ilma eelteatiseta; *ETR* kalapüügiga otseselt seotud äritegevus, sealhulgas *ETR* kalapüügist saadud kalapüügitoodetega kauplemine, nende importimine, eksportimine, töötlemine ja turustamine; kalapüügivahendite või seadmete ebaseaduslik kõrvaldamine merel.

Paljudel juhtudel sisaldab rikkumine viidet ÜKP normidele. ÜKP normid on vastavalt kalanduse kontrollimääruse artikli 4 punktis 2 toodud definitsioonile õiguslikult siduvad liidu õigusaktid ja liidule kohaldatavad rahvusvahelised kohustused, mis käsitlevad mere bioloogiliste ressursside kaitset, majandamist ja kasutamist, vesiviljelust ning kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemist, transporti ja turustamist. Sellisel juhul ei hõlma rikkumine neid norme, mis on kehtestatud siseriiklikult. Et ühtlustada tõsisid rikkumisi erinevatel veealadel ja segmentides, on tõsiste rikkumiste nimekirja täiendatud.

Kavandatav KPS § 71 lõike 1 punkt 2 puudutab tõsisid rikkumisi muul veealal kui meri ehk siis sise- ja piirveekogusid. Tegemist on tõsiste rikkumistega, mis on ühised nii merel kui muul veealal ja mis on loetletud kontrollimääruse artikli 90 lõike 2 punktides a, c, d ja k ning lõike 3 punktis g. Nendeks on püük ilma kehtiva tunnistuse, loa või litsentsita; uurimisega seotud tõendite varjamine, rikkumine või kõrvaldamine; ametnike või vaatlejate töö takistamine nende tööülesannete täitmisel; püük ilma kvoodita või mille kvoot on ammendatud; liikide püük, mille suhtes kehtib moratorium, ajutine keeld või püügikeeluaeg ja kalapüügi- ning vesiviljelustoodete turul kättesaadavaks tegemine turustusnorme rikkudes (kalapüügi- ja vesiviljelustoodete jälgitavus ja kontroll tarneahelas).

Kavandavad KPS § 71 lõike 1 punktid 3—9 on rikkumised, mis jäävad punktide 1 ja 2 kohaldamisalast välja ehk siis hõlmates kogu KPS rakendamisala v.a osas, mis on kaetud sama lõike punktiga 1. Näiteks kui püügivahendi silmasuurus on reguleeritud EL-i õigusaktis ja seda rikutakse ning seda käsitletakse tõsise rikkumisena, siis menetletakse seda rikkumist KPS § 71 lõike 1 punkti 1 alusel. Kui püügivahendi silmasuurus pole EL-i õigusaktis reguleeritud, kuid see on reguleeritud siseriiklikult ja see ületab mõõtmisviga, siis käsitletakse seda rikkumist KPS § 71 lõike 1 punkti 7 alusel. Kavandatav KPS § 71 lõike 1 punkt 3 puudutab kala kaaspüüginormide ja alamõõdulise kala püügitingimuste rikkumist. Ka praegu on need rikkumised tõsised. Kaaspüügitingimuste rikkumine on toodud kehtivas KPS § 71 lõike 1 punktis 2 ning alamõõdulise

kala püügingimuste rikkumine on sätestatud ETR määruses. Kalanduse kontrollimääruses on tõsiste rikkumiste koosseis muutunud, mistõttu on vaja need eraldi sätestada. Kavandata KPS § 71 lõike 1 punkt 4 puudutab keelatud püügiviiside ja – vahendite kasutamist. Ka praegu on need rikkumised tõsised. Keelatud püügiviiside kasutamine on loetletud kehtivas KPS § 71 lõike 1 punktis 3 ja keelatud püügiviiside kasutamine on toodud ETR määruse artiklis 3. Kavandata KPS § 71 lõike 1 punkt 5 vastab sisuliselt kehtivale KPS § 71 lõike 1 punktile 4, viide KPS § 13 on muutunud tulenevalt sellest, et KPS § 13 on muudetud. Dokumendid, mille puudumist ja võltsimist ning valeandmete esitamist loetakse tõsiseks rikkumiseks on kutselises kalapüügis KPS § 61 lõike 1 alusel nõutavad dokumendid näiteks nagu kalapüügipäevik, lossimisdeklaratsioon, esmakokkuostukviitung, üleandmisdeklaratsioon, transpordidokument ning kala impordi puhul kavandata KPS § 13 lõike 2 alusel nõutav püügisertifikaat. Kavandata KPS § 71 lõike 1 punkt 6 puudutab loale kantud püügivõimaluse ja lubatud aastasaagi rikkumisi. Ka praegu on need tõsised rikkumised. Püügivahendite piirarvu ületamist käsitletakse hetkel kehtiva KPS alusel loata püügiks. Kalanduse kontrollimääruse artiklis 90 tehakse vahet loata püügil (artikli 90 lõike 2 punkt a) ja loale kantud püügivahendite piirarvu ületamisel (artikli 90 lõike 3 punkt d), mistõttu ei saa enam käsitleda püügivahendite piirarvu ületamist loata püügina, sestap on see eraldi rikkumisena välja toodud. Püügivahendite piirarvu ületamist käsitletakse edaspidi kui püügivõimaluse rikkumist. Lubatud aastasaagi ületamist võis praegu käsitleda tõsise rikkumisena, kuid kalanduse kontrollimääruse artikkel 90 seda enam ei kata, mistõttu on vajalik lisada see tõsiste rikkumiste loetellu. Sisult on tegemist sama tõsise rikkumisega nagu püügivõimaluse ületamine. Kavandata KPS § 71 lõike 1 punkt 7 puudutab püügivahendite silmasuuruse kohta esitatavate nõuete rikkumist. Tegemist on kehtiva sättega ETR määruse artiklis 3, kavandatud muudatusega kitsendatakse kehtivat KPS-i sätet ning sätestatakse, et ainult püügivahendite silmasuurusega seotud nõuete rikkumist loetakse tõsiseks. Nimetatud rikkumine on ka kalanduse kontrollimääruse tõsiste rikkumiste nimekirjas, kuid sõnastatud selliselt, et see puudutab üksnes EL-i õigusaktidega kehtestatud nõudeid püügivahenditele. Ühtlustamaks sarnaste rikkumiste tõsidust, hoolimata sellest, kus need on toime pandud, on vaja see rikkumine tõsiste rikkumiste loetellu lisada. Kavandata KPS § 71 lõike 1 punkt 8 puudutab kalapüüki keelupiirkonnas. Ka see on hetkel tõsine rikkumine. Kalanduse kontrollimääruses on selle rakendusala aga piiratud vaid EL-s kehtestatud keelualadega. Tegemist on sisuliselt olulise rikkumisega, keelualade näol on tegemist kaitsealadega, mis aitavad kala asurkondadel taastuda. Püük nendel aladel on olulise mõjuga, mistõttu on vajalik käsitleda seda rikkumist tõsiseks. Kavandata KPS § 71 lõike 1 punkt 9 puudutab keelu all oleva kalavaru sihtpüüki, mis on samuti olemuselt oluline rikkumine. Tegemist on rikkumisega, mis on kehtivas KPS-s tõsine vastavalt ETR määruse artiklile 3, mistõttu tuleb säilitada see rikkumine tõsiste rikkumiste loetelus.

Eelnõu § 1 punktiga 60 täiendatakse KPS § 71 lõiget 2 punktiga 8 ning lisatakse tõsiste rikkumiste loetellu harrastuskalapüügil sellised tegevused, millega rikutakse EL-i tasandil harrastuspüügile kehtestatud reegleid. Harrastuskalapüügil loetakse tõsiseks rikkumiseks kalanduse kontrollimääruse artikli 90 lõike 3 punktis h toodud tõsist rikkumist. Nendeks rikkumisteks on niinimetatud päeva- ehk kotilimiidi ületamine 50 protsendi võrra või rohkem, harrastuskalapüügil püütud kala müümine, mille kaal ületab 10 kilogrammi või mille väärtus on 50 eurot või rohkem, keelatud liigi püük. Tegemist on rikkumisega, mis on EL-s harrastuspüügile kehtestatud. Praegu kehtib EL-i päevalimiit Läänemere avaosas lõhele, kus on lubatud püüda üks eemaldatud rasvauimega lõhe päevas. Püügikeeld merel on EL-i tasandil kehtestatud Atlandi ja Euroopa tuurale ning angerjale. Nii lõhe päevalimiidi ületamist Läänemeres (v.a Soome lahes), kui ka angerja ja tuura püüki tuleb edaspidi käsitleda tõsise rikkumisena harrastuskalapüügil. Peamiselt rikutakse harrastuskalapüügil päevalimiiti ja keelu all oleva kalaliigi püügikeeldu Eestis reguleeritud liikide puhul nagu jõevähk, haug, vimb ja latikas. EL-s reguleeritud liikide normide rikkumised on haruldased või väga haruldased. Eelneval kolmel aastal oli sarnaste rikkumiste arv harrastuspüügil järgmine (kõik liigid ja veealad kokku):

Tabel. Harrastuskalapüügiga seotud rikkumised 2022—2024. a.

	Püüda lubatud koguse ületamine vähemalt 50 protsendi võrra	Harrastuskalapüügil müüdud kala, mille kaal ületas 10 kilogrammi või mille väärtus ületas 50 eurot	Harrastuskalapüügil keelu all oleva kalaliigi püük
2022	4	0	16
2023	6	0	18
2024	6	0	18

3.10. Tõsiste rikkumiste punktisüsteem merel (eelnoü § 1 punktid 12, 15, 19, 20, 22—25, 32 ja 61)

Kalanduse kontrollimääruse artikli 92 lõige 4 näeb ette tõsiste rikkumiste eest merel täpselt samasuguse punktisüsteemi kohaldamist kalalaeva kaptenile või kalurile sarnaselt juba kehtiva punktisüsteemiga kalalaevatunnistuse omanikule. EL-i õigus ei erista kalurit ja kaptenit nagu Eesti õigus, sellepärast rakendatakse seda süsteemi nii kalurile kui kaptenile. Eestis on praegu kehtestatud lihtsustatud punktisüsteem, mille kohaselt kalapüüginõuete tõsise rikkumise eest määratakse kaptenile või kalurile üks punkt. Kui kaptenil või kaluril on rohkem kui üks kehtiv karistus tõsise rikkumise eest ehk kaks punkti, siis tunnistatakse kalapüügiluba kehtetuks ja loa andmisest keeldutakse. See süsteem viiakse kooskõlla kalanduse kontrollimäärusega. EL-i punktisüsteemi kohaselt määratakse kalanduse kontrollimääruse artikli 92 lõigete 4 ja 5 ning lisa III alusel kalurile või kaptenile tõsise rikkumise eest vastav arv punkte. Kui kaluril või kaptenil on kogunenud teatud arv punkte, siis tunnistatakse kalapüügiluba kehtetuks ja loa andmisest keeldutakse asjakohaseks tähtjaks ning kalalaevatunnistus peatatakse. Kui punktide koguarv on 18 või ületab selle, peatatakse kalalaevatunnistus ja keeldutakse kalapüügiluba andmisest vähemalt kaheks kuuks. Kui punktide koguarv on 36 või rohkem, on keeluperiood neli kuud; kui punktide koguarv on 54 või rohkem, on keeluperiood kaheksa kuud; ning kalalaevatunnistus peatatakse ning kalapüügiluba ei väljastata üheks aastaks, kui punktide koguarv on 72 või rohkem. Kui kalurile või kaptenile on kogunenud 90 punkti, siis talle enam kalalaevatunnistust ega kalapüügiluba väljastada ei saa. Kõik punktid kaotavad kehtivuse kui kolme aasta jooksul ei pane kalalaevatunnistuse omanik, kapten või kalur toime ühtegi uut kalanduse kontrollimääruse artikli 90 lõikes 2 ja 3 nimetatud tõsist rikkumist. Teatud arvu punktide täitumisel kalalaevatunnistuse peatamine ning püügiluba kehtetuks tunnistamine ja selle välja andmisest keeldumine ei ole karistus vaid haldusõiguslik meede selleks, et peatada kindla kalalaeva, kaluri või kapteni ebaseaduslikku tegevust ja heidutada edaspidi õigusvastasest tegevusest.

Teatud juhtudel saab kalalaevatunnistuse omanikule kogunenud punktid (kaks punkti) ka varem kustutada. Selleks peab kalalaevatunnistuse omanik osalema vabatahtlikult pärast punktide määramist püügivahendite selektiivsuse parandamiseks tehtavates teadusuuringutes, või ühinema „ökomärgist“ kandva kalapüügiga, mis on kavandatud selleks, et tõendada ja edendada hästikorraldatud merekalapüüki.

Kalanduse kontrollimääruse muudatuse kohaselt tuleb määrata tõsise rikkumise eest punktid ka juhul, kui tõsise rikkumise pani toime Eesti kodanik teises liikmesriigis või kui selline rikkumine pandi toime Eesti kalalaevaga teise liikmesriigi jurisdiktsioonis. Sel juhul määratakse punktid peale seda, kui asjaomase liikmesriigi pädevad asutused on Eestit sellisest rikkumisest teavitanud. Tõsiste rikkumiste vastavustabel on toodud eelnõu seletuskirja lisa 2.

Eelnõu § 1 punktiga 12 täiendatakse KPS § 34 lõike 3 punkti 3, asendades viite komisjoni rakendusmäärusele nr 404/2011 vastava viitega nõukogu määrusele nr 1224/2009, lisatakse täpsustatakse, et kalalaeva registrisse märgitakse punktid, mis on määratud kalalaevale.

Eelnõu § 1 punktiga 15 täiendatakse KPS § 34 lõiget 4 punktiga 5, mille kohaselt kantakse tõsiste rikkumiste eest kaptenile ja kalurile määratud punktid kutselise kalapüügi registrisse. Kutselise kalapüügi registri pidajaks ja punktide sissekandjaks on PTA.

Eelnõu § 1 punktidega 19 ja 20 muudetakse KPS § 38 lõiget 4. Kehtiva KPS § 38 lõike 4 punktid 1 ja 2 viiakse erinevatesse lõigetes. Kehtiv KPS § 38 lõike 4 punkt 1 jääb sama paragrahvi lõikeks 4, sätestades, et kui kalalaeva ei ole kahel järjestikusel aastal kalapüügil kasutatud, tunnistatakse kalalaevatunnistus kehtetuks. Sätte sisu ei muutu. KPS § 38 lõike 4 punkt 2 muudetakse ning viiakse sama paragrahvi lõikeks 4¹, mille kohaselt kalalaeva tunnistus tunnistatakse kehtetuks kalanduse kontrollimääruse artikli 92 lõike 6 kolmandas lauses sätestatu kohaselt. See tähendab, et juhul kui kalalaevale on määratud 90 ja enam punkte ning kalalaevatunnistus on peatatud viiendat korda, võetakse kalalaevatunnistus ja kaptenina kalalaeva juhtimise õigus jäädavalt ära ning kalalaeva ei kasutata enam mere bioloogiliste ressursside töönduspüügiks. Säte samuti sisuliselt ei muutu, jäetakse välja viide komisjoni rakendusmäärusele nr 404/2011, piisab viitest nõukogu määrusele nr 1224/2009.

Eelnõu § 1 punktidega 22 ja 23 muudetakse KPS § 38 lõiget 6 sarnaselt eelnõu punktidega 19 ja 20 ehk siis kehtiva KPS § 38 lõike 6 punktid 1 ja 2 muudetakse selliselt, et need moodustavad kavandatava KPS § 38 lõiked 6 ja 6¹. Kavandatav KPS § 38 lõige 6 vastab kehtiva KPS § 38 lõike 6 punktile 1, sätestades, et kui laeva pole ühe aasta jooksul kalapüügiks kasutanud, peatatakse kalalaevatunnistus. Kavandatav KPS § 38 lõige 6¹ on sisult sama, mis kehtiva KPS § 38 lõike 6 punkt 2, aga muutunud on viide, komisjoni rakendusmääruse nr 404/2011 asemel viidatakse nõukogu määrusele nr 1224/2009 artikli 92 lõikele 6. Selle kohaselt kalalaevatunnistus peatatakse nõukogu määruse nr 1224/2009 artikli 92 lõike 6 alusel ja korras. Kui punktide koguarv on 18 või ületab selle, peatatakse kalalaevatunnistus vähemalt kaheks kuuks. Kui punktide koguarv on 36, siis neljaks kuuks. Kui 54, siis kaheksaks kuuks. Kui 72, siis aastaks. Kui 90, siis tunnistatakse kalalaevatunnistus kehtetuks jäädavalt.

Eelnõu § 1 punktiga 24 tunnistatakse kehtetuks KPS § 38 lõige 7, sest see on kaetud kavandatava KPS § 38 lõikega 6¹.

Eelnõu § 1 punktiga 25 täpsustatakse KPS § 38 lõike 8 sõnastust, sätestades, et kalalaevatunnistuse peatamise korral sama paragrahvi lõike 6 alusel, hakkab kalalaevatunnistus kehtima kui vastav aeg on möödunud ning kui kalalaeva kalapüügiloo saamise taotlus on uuesti esitatud.

Eelnõu § 1 punktiga 32 täiendatakse KPS § 43 punktiga 1¹, millega viiakse sisse kaluri või kapteni suhtes kohaldatav loa andmise keeld teatud tähtjaks, teatud arvu punktide täitumisel, nagu on sätestatud kalanduse kontrollimääruse artikli 92 lõikes 6.

Eelnõu § 1 punktiga 61 muudetakse tervikuna KPS § 72, mis puudutab tõsiste rikkumiste punktisüsteemi merel. Kavandatav KPS § 72 lõige 1 sätestab, et tõsiste rikkumiste korral punkte määratakse kalalaevatunnistuse omanikule, kaptenile ja kalurile nõukogu määruse nr 1224/2009 artikli 92 kohaselt. Punktide määrajaks on KeA. Punktide määramine toimub KeA otsuse alusel, millega fikseeritakse tõsise rikkumise teo toimepanemise fakt. Kui seni määrati punktid väärteootsuse alusel, siis edaspidi punktide määramise aluseks on KeA otsus ning punktide kehtima hakkamise kuupäevaks loetakse otsuse kättetoimetamise kuupäev asjaomasele isikule. Maksimaalne võimalik punktide arv ühe inspekteerimise käigus on 12 punkti. Ühe tõsise rikkumise eest määratav punktide arv ulatub kolmest seitsmeni. Kavandatav KPS § 72 lõige 2 sätestab, et punktid kaotavad kehtivuse, kui kalalaevatunnistuse omanik, kapten või kalur ei ole toime pannud kolme aasta jooksul ühtegi uut tõsist rikkumist. Vastavat arvestust peab PTA. Kavandatav KPS § 72 lõige 3 sätestab punktide varasema kustutamise komisjoni delegeeritud määruse nr xxx/2025 artikli 36 alusel ja korras. Selleks peab kalalaevatunnistuse omanik osalema vabatahtlikult pärast punktide määramist püügivahendite selektiivsuse parandamiseks tehtavates

teadusuuringutes, või ühinema „ökomärgist“ kandva kalapüügiga, mis on kavandatud selleks, et tõendada ja edendada hästikorraldatud merekalapüüki. Varasema punktide kustutamise üle otsustab KeA.

3.11. Karistusnormid

3.11.1. Ühise kalanduspoliitika normide tõsised rikkumised (eelnoü § 1 punktid 5, 6, 7 ja 76)

Muudatuse tulemusel täiendatakse KPS-i §-ga 88¹ ja 88², millega kehtestatakse uued väärteokoosseisud – mis näevad ette karistusena rahatrahvid kalanduse kontrollimääruse artikli 90 lõigetes 2 ja 3 nimetatud tõsiste rikkumiste eest. Kalanduse kontrollimääruse artikli 91a lõike 1 kohaselt tõsiste rikkumiste toimepanemise eest määratavad rahatrahvid peavad olema korrelatsioonis rikkumise teel saadud kalapüügitoodete minimaalselt ühe- kuni viiekordse väärtusega. Kalanduse kontrollimääruse artikli 91a lõike 2 kohaselt, kolme aasta jooksul korduva tõsise rikkumise eest määratavad rahalised trahvid peavad vastama rikkumise teel saadud kalapüügitoodete minimaalselt kahe- kuni kaheksakordsele väärtusele. Kalapüügitoodete väärtus arvutatakse riiklikult kehtestatud esmakokkuostuhindade või nende puudumisel Euroopa kalandus- ja vesiviljelustoodete turu seirekeskuse platvormi (EUMOFA) hindade alusel või rahvusvahelistel turgudel asjaomaste liikide ja püügipiirkondade hindade alusel. Komisjon on auditite¹⁵ käigus juhtinud tähelepanu Eestis kehtestatud trahvimääradele, mis on EL-is kõige madalamad. Kuigi Eestis kohaldatakse teatud rikkumiste puhul lisaks trahvile ka kalakahju määramist, siis ei ole komisjoni hinnangul kalakahju hüvitamise näol tegu rahatrahviga. Ka meie õigussüsteemis ei ole kalakahju hüvitamine karistus. Antud uuringu põhjal on komisjon algatanud Eesti suhtes uurimise ÜKP sanktsioonide rakendamise küsimuses. Tegemist on nn pilootprojektiga, mis ei arene rikkumismenetluseks, kui tõstatatud puudujäägid lahendatakse pilootprojekti raames. Oleme saatnud oma vastused komisjonile ning tagasisidet veel pole. Karistusseadustiku (edaspidi *KarS*) § 1 lõige 1 lubab eriseadusega kohaldada väärteo eest rahatrahvi erineval alusel ja määral. Eelnõus on füüsilise isiku karistuseks tõsise rikkumise toimepanemise eest ette nähtud kuni 400 trahviühikut või kui püütud, käideldud või turustatud kala või veetaime väärtus on üle 500 euro, siis rahatrahv, mis vastab kuni viiekordse kala või veetaime esmakokkuostu hinnale. Juriidilisele isikule on karistuseks ette nähtud rahatrahv kuni 43 000 eurot või kui püütud, käideldud või turustatud kala või veetaime väärtus on üle 500 euro, siis rahatrahv, mis vastab kahe kuni kaheksakordsele kala või veetaime esmakokkuostu hinnale. Kolmeaastase ajavahemiku jooksul korduva tõsise rikkumise toimepanemise eest on füüsilise isikule karistuseks ettenähtud rahatrahv kuni 500 trahviühikut või kui püütud, käideldud või turustatud kala või veetaime väärtus on üle 500 euro, siis rahatrahv, mis vastab kahe kuni kaheksakordsele kala või veetaime esmakokkuostu hinnale. Juriidilisele isikule on karistuseks ettenähtud rahatrahv kuni 53 000 eurot või kui püütud, käideldud või turustatud kala või veetaime väärtus on üle 500 euro, siis rahatrahv, mis vastab kolme- kuni kümnekordsele kala või veetaime esmakokkuostu hinnale. Senisest kõrgem maksimaalne trahvimäär on vaja ette näha juhuks, kui tõsine rikkumine pannakse toime väljaspool Läänemerd asuval merealal (edaspidi *kaugpüük*), kus püügireis kestab 35 päevast kuni 4 kuuni ning rikkumise teel saadud kala väärtus võib ulatuda sadadesse tuhandettesse. Näiteks ulatus Loode-Atlandi kalandusorganisatsiooni konventsiooni alal (NAFO) toimunud ühe püügireisi lossimise väärtus 2020. a esmakokkuostuhindadesse arvestatult 3,1 miljoni euron (uuemaid andmeid pole võimalik välja tuua, sest hiljem pole Eesti laevad NAFO alal püüdnud). Kirde-Atlandi kalanduskomisjoni (NEAFC) alal ulatus ühe püügireisi lossimise väärtus 2024. a 1,1 miljoni euron. Kuigi need trahvimäärad tunduvad kõrged, saab rahatrahv siiski olla maksimaalselt kümnekordne püütud, käideldud või turustatud kala või veetaime väärtus, mille aluseks on kala või veetaime esmakokkuostuhindu, mis on oluliselt madalamad kala turuhinnast. Näiteks on räime esmakokkuostuhind 2024. a 39 eurosent

¹⁵ European Commission: Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries, Milieu, Angevin, F., Borrett, C., Moreira, G. et al., *Study on the sanctioning systems of Member States for infringements to the rules of the common fisheries policy – EU overall report – Final report*, Publications Office of the European Union, 2021, lk 168 ja 176. arvutivõrgus: <https://data.europa.eu/doi/10.2771/460801>

kilogrammi kohta ja ahvenal 2,88 eurot kilogrammi kohta. Olulisematest kaugpüügi liikidest on süvameregarneeli esmakokkuostuhind 3,26 eurot kilogrammi kohta ja karelestal 1,73 eurot kilogrammi kohta vastavalt PTA kodulehel avaldatud 2024. a keskmistele esmakokkuostu hindadele¹⁶. Oluline on rakendada trahvi kooskõlas põhimõttega, et rikkumine ei tohi ära tasuda. Karistusel peab olema ärahoidev ja hoiatav mõju.

Rahatrahvi suurus määratakse väärteo- ja kriminaalmenetluse põhimõtete järgi võttes arvesse kergendavaid ja raskendavaid asjaolusid. Samuti järgitakse kalanduse kontrollimääruse artikli 89a lõikes 3 toodud põhimõtteid, et arvesse tuleb võtta eelkõige rikkumise raskusastet, laadi ja ulatust, sealhulgas negatiivset mõju või kahju suurust asjaomasele kalavarule ja merekeskkonnale, selle kestust, korduvust ja samaaegsete rikkumiste kuhjumist. KeA lähtub viidatud alustest, ja töötab vajadusel välja ametkondliku juhise karistuste määramiseks.

Rahatrahv tõsise rikkumise eest ei asenda kala- ja veetaimevarule tekitatud kahju hüvitamist.

Eelnõu § 1 punktiga 76 täiendatakse KPS-i §-ga 88¹ ja 88². Tegu on uue väärteokoosseisuga, milles sisaldub karistus kalanduse kontrollimääruse artikli 90 lõigetes 2 ja 3 nimetatud tõsiste rikkumiste eest.

Kavandata KPS § 88¹ lõige 1 sätestab, et nõukogu määruse nr 1224/2009 artikli 90 lõigetes 2 ja 3 nimetatud tõsise rikkumise toimepanemise eest karistusena nähakse füüsilisele isikule ette rahatrahvi kuni 400 trahviühikut. Muude õigusvastaste tegude eest on KPS §-des 74—88 ettenähtud rahatrahvid kuni 300 trahviühikut. EL-i tõsiste rikkumiste puhul on trahvimäär kõrgem, sest tõsise rikkumise puhul on ka kahju suurem, mis tingib vajaduse määrata kõrgem rahatrahv. Ühtlasi on eesmärgiks vältida olukorda, kus rikkumine end ära tasub. Rahatrahv kuni 400 trahviühikut määratakse üksnes siis, kui püütud, käideldud või turustatud kala väärtus oli väiksem kui 500 eurot või rikkumise toimepanemise teel kala või veetaime ei saadud üldse. Kavandata KPS § 88¹ lõige 2 sätestab, et nõukogu määruse nr 1224/2009 artikli 90 lõigetes 2 ja 3 nimetatud tõsise rikkumise toimepanemise eest, kui püütud, käideldud või turustatud kala või veetaime väärtus oli vähemalt 500 eurot, karistatakse rahatrahviga, mis vastab kala või veetaime kuni viiekordsele esmakokkuostu hinnale. Rahatrahvi seos kala väärtusega tuleneb kalanduse kontrollimääruse artiklist 91a. Viiesaja euro lävend on vajalik, et vältida olukordi, kus trahvimäär tõsiste rikkumiste eest, mille käigus on püütud, käideldud või turustatud kala või veetaime on madalam kui tõsise rikkumise eest, mille käigus ei saadud kala või veetaime. Maksimaalne karistus füüsilisele isikule rikkumiste eest, mis pole tõsine rikkumine on KPS-i kohaselt 300 trahviühikut, mis vastab 2400 eurole. Viiesaja euro lävend tõsiste rikkumiste puhul tähendab, et füüsilisele isikule saab maksimaalselt määrata karistuseks rahatrahvi 2500 euro ulatuses, kui püütud, käideldud või turustatud kala või veetaime väärtus oli 500 eurot (500 eurot korda 5), mis on kõrgem kui maksimaalne trahvimäär KPS §-des 74—88 sätestatud väärtegude eest.

Kavandatava KPS § 88¹ lõiked 3 ja 4 sätestavad karistuse juriidilisele isikule. KPS § 88¹ lõige 3 sätestab juriidilisele isikule karistuseks rahatrahvi kuni 43 000 eurot. Tegemist on proportsionaalselt kõrgema trahvimääraga võrreldes KPS §-des 74—88 sätestatud väärtegude eest määratava rahatrahvidega, milleks on 32 000 eurot. Kõrgem trahvimäär on kooskõlas rikkumise olemusega, see tähendab, et tõsine rikkumine tähendab suuremat kahju looduseskeskkonnale, mis peaks päädima ka suurema rahatrahviga. KPS § 88¹ lõige 4 sätestab karistuseks juriidilisele isikule rahatrahvi, mis vastab kahe kuni kaheksakordsele kala või veetaime esmakokkuostu hinnale, kui püütud, käideldud või turustatud kala väärtus on 500 eurot ja enam. Kohaldatakse proportsionaalsuse põhimõtet, see tähendab, et juriidilise isiku trahvimäärad on kõrgemad kui need, mida määratakse füüsilisele isikule.

¹⁶ Arvutivõrgus: <https://pta.agri.ee/ettevotjale-tootjale-ja-turustajale/kutseline-kalapuuk/kala-esmaost-ja-uleandmine#2024-aasta>

Kavandatava KPS § 88¹ lõige 5 sätestab, et kalapüügitoodete väärtuse arvutamisel võetakse aluseks riiklikud keskmised kala esmakokkuostu hinnad, mis määratakse KPS §15 lõigete 4 ja 5 alusel. PTA kehtestab iga aasta 31. jaanuariks eelmise aasta keskmised esmakokkuostu hinnad. Juhul kui PTA pole vastava kalaliigi esmakokkuostu hinda kehtestanud, võetakse aluseks Euroopa kalandus- ja vesiviljeluskeskuse EUMOFA platvormil avaldatud hinnad. Kui EUMOFA platvormil pole ka hindu avaldatud, siis on võimalik aluseks võtta rahvusvahelistel turgudel avaldatud kalaliikide hinnad.

Kavandatava KPS § 88² sätestatakse karistused ühise kalanduspoliitika korduvate tõsiste rikkumiste eest. KPS § 88² lõikega 1 sätestatakse füüsilisele isikule karistus korduva tõsise rikkumise toimepanemise eest kolmeaastase ajavahemiku vältel, milleks on rahatrahv kuni 500 trahviühikut. Korduva rikkumise puhul on rahatrahv proportsionaalselt kõrgem kui esmakordsel rikkumisel, millal rahatrahviks saab määrata kuni 400 trahviühikut. KPS § 88² lõikega 2 sätestatakse karistuseks rahatrahv, mis vastab kahe- kuni kaheksakordsele kala või veetaime esmakokkuostu hinnale juhul, kui püütud, käideldud või turustatud kala või veetaime väärtuseks on 500 eurot ja enam. Kui kala või veetaime ei saadud või püütud, käideldud või turustatud kala või veetaime väärtus on alla 500 euro, kohaldatakse karistuse määramisel KPS § 88² lõiget 1.

KPS § 88² lõiked 3 ja 4 sätestavad karistuse juriidilisele isikule. KPS § 88² lõige 3 sätestab karistuseks rahatrahvi kuni 53 000 eurot, mida kohaldatakse juhul kui püütud, käideldud või turustatud kala või veetaime väärtus on alla 500 euro või kui neid ei saadud. KPS § 88² lõige 4 sätestab karistuseks rahatrahvi, mis vastab kolme- kuni kümnekordsele kala või veetaime esmakokkuostu hinnale. KPS § 88² lõige 5 sätestab, et kalapüügitoodete väärtuse arvutamisel võetakse aluseks riiklikud keskmised kala esmakokkuostu hinnad, mis määratakse KPS §15 lõigete 4 ja 5 alusel. PTA kehtestab iga aasta 31. jaanuariks eelmise aasta keskmised esmakokkuostu hinnad. Kui PTA pole vastava kalaliigi esmakokkuostu hinda kehtestanud, võetakse aluseks Euroopa kalandus- ja vesiviljeluskeskuse EUMOFA platvormil avaldatud hinnad. Kui EUMOFA platvormil pole ka hindu avaldatud, siis on võimalik aluseks võtta rahvusvahelistel turgudel avaldatud kalaliikide hinnad.

Eelnõu § 1 punktiga 5 täiendatakse KPS § 15 lõiget 3, lisades ka viite veetaimele, mis on jäänud kehtivast KPS-i redaktsioonist ekslikult välja. See tähendab, et ka veetaime esmakokkuostuks ei loeta kala ostmist ühe ööpäeva jooksul oma tarbeks koguses, mis on sätestatud nõukogu määruse nr 1224/2009 artiklis 65.

Eelnõu § 1 punktiga 6 muudetakse KPS § 15 lõiget 4, kus asendatakse läbivalt termin „kokkuostuhind“ terminiga „esmakokkuostuhind“ ning lisatakse ka viide veetaimele, et ühtlustada terminid.

Eelnõu § 1 punktiga 7 täiendatakse KPS § 15 lõikega 5, mis sätestab, et kui kala keskmist esmakokkuostu hinda pole sama paragrahvi lõike 4 kohaselt avaldatud, siis võetakse esmakokkuostu hinna aluseks Euroopa kalandus- ja vesiviljeluskeskuse EUMOFA platvormil avaldatud hinnad. Kui EUMOFA platvormil pole ka hindu avaldatud, siis on võimalik võtta hinna aluseks rahvusvahelistel turgudel avaldatud vastavate kalaliikide hinnad.

3.11.2. Muud karistusnormid (eelnõu § 1 punktid 64—75)

Kuna kavandatavates KPS §-des 88¹ ja 88² tuuakse vastutuse peatükki tõsiste rikkumiste koosseis, siis on vaja üle vaadata ka muud vääртеokoosseisud. Vääртеokoosseisude kattumine tekitab tarbetud segaduse, kuna vääртеomenetleja peab kaaluma, milline koosseis on asjakohasel juhul erikoosseis, mida tuleb kohaldada. Muud vääртеokoosseisud peavad siiski säilima nende rikkumiste kohta, mis on kalanduse kontrollimääruse artikli 90 lõike 3 nimekirjas, sest need rikkumised on tõsised ainult teatud lävendite ületamise või tingimuste täitmise korral, mis on toodud kalanduse kontrollimääruse lisas IV. Kuna kalanduse kontrollimääruse artikli 90 lõikes 3

toodud nimekirjas on mitmeid tegusid, mida nüüd loetakse tõsisteks rikkumiseks, siis on vaja täiendada vääртеокоосseise ühtlasi nende osas. Samuti on vaja näha ette karistusi nende tõsiste rikkumiste eest (KPS § 71 lõike 1 punktid 2—9), mis pannakse toime sise- või piiriveekogudel või rannikumeres ilma, et need oleksid tõsised rikkumised kalanduse kontrollimääruse tähenduses (KPS § 71 lõike 1 punkt 1).

Eelnõu § 1 punktiga 64 täiendatakse KPS § 74 lõikega 3, mis sätestab, et ka kala müügi nõuete rikkumise katse või sellise kala müügi katse, mille päritolu ei ole tõendatav on karistatav. See on seotud kontrolltehtingu erimeetme sisse toomisega (KPS § 65 muudatused). KarS § 25¹ kohaselt on isikut vääртеоkatse eest võimalik karistada üksnes siis, kui konkreetse vääртео katse eest on seadusandja otsesõnu vastutuse ette näinud. KPS-is keelatud kala müügi ja kala elektriga püüdmise vahendi võõrandamise katse karistatavaks muutmise põhjuseks on see, et kontrolltehtingu läbiviimise eesmärgiks on kontrollida nimetatud nõuete täitmist ning juhul, kui selle käigus tuvastatakse, et nõudeid rikutakse, siis tuleb isik ka karistada. Küll aga kontrolltehtingu raames tehtud tehing on tühine, mis tähendab, et kehtiv KPS § 74 nimetatud vääртеогу jääb katsestaadiumisse, mistõttu on vajalik täiendada vääртеокоосseisu selliselt, et ka katse oleks karistatav, mis tagaks selle, et isikud järgiksid edaspidi hoolsamalt kehtestatud nõudeid. Seetõttu tuleb täiendada KPS § 74 selliselt, et selles nimetatud tegu oleks karistatav ka siis, kui see jääb vääртеоkatse staadiumisse.

Eelnõu § 1 punktidega 65 ja 66 jäetakse välja KPS § 75 pealkirjas ja asendatakse sama paragrahvi lõikes 2 sõna „kalalaevatunnistusega“ sõnadega „kalalaevatunnistuse nõudeid rikkudes“. Kalapüük merel kalalaevatunnistusega laevaga on igal juhul tõsine rikkumine ning seega kaetud kavandatava KPS §-ga 88¹, samas aga kalalaevatunnistuse nõuete rikkumine ei pruugi alati olla tõsine rikkumine, mistõttu on vaja antud karistusnormi täiendada, et rakendada kalanduse kontrollimääruse nõuded.

Eelnõu § 1 punktiga 67 ja 69 muudetakse ja sõnastatakse KPS § 76 pealkirja selliselt, et asendatakse nendes läbivalt sõnad „GPS- ja muu satelliitjälgimissüsteem“ sõnadega „asukoha jälgimise seadme, laevaseireseadme“. Muudatusega viiakse KPS § 76 kooskõlla kavandatava KPS § 69.

Eelnõu § 1 punktiga 68 asendatakse KPS § 76 pealkirjas ja lõikes 1 sõna „korra“ sõnaga „nõuete“, et paremini edasi anda sätte sisu sarnaselt eelnõu punktiga 70.

Eelnõu § 1 punktiga 70 asendatakse KPS § 77 pealkirjas ja lõikes 2 sõnad „korra rikkumine“ sõnadega „nõuete rikkumine ja valeandmete esitamine“. Vääртеокоосseis peaks sisuliselt katma kõikvõimalikud andmete esitamisega seotud nõuete rikkumised. Kehtiv sõnastus on veidi segadusttekitav, kuna sõna „kord“ viitab teatud toimimismistormidele. Uus sõnastus vastab paremini sätte sisule. Vääртеокоосseisu on täiendatud sellisel, et edaspidi on karistatav ka valeandmete esitamine. Muudatuse põhjuseks on ennekõike soov anda õigus KeA-le menetleda valeandmete esitamisega seotud rikkumisi, sealhulgas nende andmete osas, mida ei esitata KeA-le. Põhjuseks on see, et KeA-l on olemas faktiline pädevus viia läbi vääртеоomenetlust, seetõttu on ka KPS-is sätestatud, et vääртеогуde kohtuväline menetleja on KeA. Hetkel takistab seda KarS § 280 koosmõjus vääртеоomenetluse seadustiku (edaspidi VTMS) § 52 lõikega 10.

Eelnõu § punktiga 71 täiendatakse KPS § 77 lõikega 1¹, millega nähakse harrastuskalapüügi andmete esitamise nõuete rikkumise eest karistusena ette rahaträhv kuni 100 trahviühikut. Harrastuskalapüügis laieneb andmete esitamise kohustus kalanduse kontrollimääruse rakendumisel lõhe- ja tursapüügil, mistahes vahendiga. Hetkel kehtib andmete esitamise kohustus vaid kalastuskaardiga püügil. Hetkel, kui andmeid ei ole esitatud, ei anta isikule uut kalastuskaarti, samas aga ei ole ette nähtud karistust andmete esitamise kohustuse rikkumise eest. Senist lähenemist ei saa edaspidi kohaldada, sest andmed tuleb esitada vaid juhul kui vastavat liiki saadi, mis tähendab, et andmeid tuleb esitada sõltumata sellest, millist kalapüügiõigust

kasutatakse. Seega on vajalik sätestada karistus nimetatud kohustuse täitmata jätmise eest selleks, et tagada tulemuslikult kohustuse täitmine. Tegu on väärteloosseisuga, mis näeb ette karistuse KPS § 61 lõigetes 2 ja 12 sätestatud nõuete rikkumise eest.

Eelnõu § 1 punktiga 72 tunnistatakse kehtetuks KPS § 78. Tegemist on väärteloosseisuga, mis näeb ette karistuse vaateleja töö takistamise eest. Nimetatud tegu on aga alati tõsine rikkumine ning seega kaetud kavandatava KPS § 88¹.

Eelnõu § 1 punktiga 73 täiendatakse KPS § 82 lõikega 3, mis sätestab, et ka elektripüügivahendi võõrandamise katse on karistatav. Tegemist on kontrollteingu rakendamise sättega, mille vajadust on täpsemalt põhjendatud eelnõu § 1 punkti 63 kohta antud selgituste juures.

Eelnõu § 1 punktiga 74 ja 75 täiendatakse KPS § 86 pealkirja ja lõiget 1, lisades viite veetaimele ja täiendades loetelu kaalumise nõuete rikkumisega. Täpsustus on vajalik, et väärteloosseis kataks ka veetaime lossimise, merel ümberlaadimise, pardal hoidmise, kaalumise ja vastuvõtmise nõuete rikkumise. Kaalumise nõuete rikkumise eest karistuse sätestamine on vajalik, et tagada tõhusam KPS § 61¹ ja selle alusel kehtestatud keskkonnaministri 30. jaanuari 2018. a määruses nr 4 „Lossitava kala kaalumise täiendavad nõuded ja meetoodika“ sätestatud nõuete täitmine.

3.12. Kala- ja veetaimevarule tekitatud kahju (eelnõu § 1 punktid 62 ja 63)

Eelnõu § 1 punktiga 62 viiakse § 73 lõike 1 punktis 7 nimetatud viide kooskõlla käesoleva eelnõu §-s 13 tehtud muudatustega. Kala ja veetaime päritolu ei pea tõendama oma tarbeks ostmise korral kuni 10 kg kala ja veetaime puhul, mistõttu ei loeta seda ka kalakahju tekitamiseks.

Eelnõu § 1 punktiga 63 muudetakse KPS § 73 lõiget 7, millega täpsustatakse kahju sissenõudmise korda. Selle kohaselt on kavandatud muudatuse tulemusel KeA otsus täitedokument täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punkti 21 tähenduses. Muudatuse kohaselt hakatakse kalakahju välja nõudma KeA otsuse alusel, mitte tsiviilhagiga kohtu kaudu. Perioodil 2022—2024. a on esitatud 31 tsiviilhagi kalakahju hüvitamiseks. Tegemist on kohtute ja KeA töökoormuse vähendamisega.

3.13. Menetlus (eelnõu § 1 punktid 77 ja 78)

Eelnõu § 1 punktiga 77 ja 78 muudetakse KPS § 89 lõikeid 2 ja 3, täiendades väärteloosseisude loetelu kavandatavate KPS §-dega 88¹ ja 88², mille kohtuväliseks menetlejaks võib olla ka politseiasutus ning mille toimepanemise eest võib kohtuväline menetleja või kohus kohaldada toimepanemise vahendi ning väärtelo objektiks olnud eseme konfiskeerimist. Kuna kavandatava KPS § 88¹ ja 88² nimekirjas on rikkumisi, mis on sisult sarnased nende rikkumistega, mis on kaetud teiste väärteloosseisudega, on vajalik tagada ühesugune lähenemine. Näiteks on kalanduse kontrollimääruse tõsiste rikkumise nimekirjas kalapüük keelatud vahendiga, sealhulgas püük elektripüügivahendiga, lõhkelaenguga jne, samuti püügivahendite kohta esitatavate nõuete rikkumine, mille korral võib olla vajalik püügivahend konfiskeerida. Samuti peaks politseiasutus saama vajadusel menetleda sarnaseid rikkumisi vaatamata sellele, kas need on toime pandud merel või sise- või piiriveekogudel ning vaatamata sellele, kas rikuti nõukogu määruse nr 1224/2009 või Vabariigi Valitsuse 16. juuni 2016. a määruse nr 65 „kalapüügieeskiri“ norme.

3.14. Rakendussätted (eelnõu §1 punktid 79 ja 80)

Eelnõu § 1 punktiga 79 tunnistatakse kehtetuks KPS § 90 lõiked 1, 2, 4 ja 5. Sätted ei ole enam ajakohased.

Eelnõu § 1 punktiga 80 täiendatakse KPS § 90 lõigetega 6—10. Kavandatava KPS § 90 lõikega 6 sätestatakse merel kalalaeva jälgimise kohustuse rakendamine 9 kuni 12-meetrise kogupikkuse ja aktiivpüüniseid kasutavatele kalalaevadele alates 10. jaanuarist 2028. a. Alla 9-meetrise kogupikkusega passiivpüüniseid kalutavatele kalalaevadele hakkab nõue kehtima hiljem. Kalalaevaregistri andmetel on selliseid laevu kokku 131. Passiivpüünisteks loetakse KPS § 31 punktides 1—3 nimetatud kalapüügivahendeid, milleks on õngejadad, nakke- ja lõkspüünised. Aktiivpüünisteks loetakse sama paragrahvi punktides 4 ja 5 nimetatud vahendeid nagu kurn- ja traalpüüniseid. Kavandatava KPS § 90 lõikega 7 sätestatakse kalalaeva jälgimise kohustuse rakendamine merel kõikidele alla 9-meetrise kogupikkusega kalalaevadele alates 1. jaanuarist 2030. a. Selliseid kalalaevu on kalalaevaregistri andmetel 1931. Kavandatava KPS § 90 lõikega 8 kehtestatakse üleminekusäte KPS § 73 sisse viidud muudatusele, millega KeA hakkab kalakahju hüvitisi sisse nõudma oma otsuse alusel, mis tähendab, et enne 10. jaanuari 2026. a algatatud kala- ja veetaimevarule tekitatud kahju hüvitise sissenõudmine viiakse lõpuni seni kehtinud alustel ja korras. Kavandatava KPS § 90 lõikega 9 kehtestatakse üleminekusäte KPS § 88² korduvuse arvestamisele kolme aasta jooksul alates eelmise tõsise rikkumise toimepanemisest. Sätet ei kohaldata tagasiulatuvalt enne selle sätte jõustumist sooritatud tõsiste rikkumiste suhtes, sest tõsiste rikkumiste sisu muutub ja sellisel juhul poleks tagatud võrdset kohtlemist. Kavandatava KPS § 90 lõikega 10 sätestatakse, et enne 10. jaanuari 2026. a välja antud kaluri kalapüügiluba kehtib selles märgitud kehtivusaja lõpuni.

3.15. KTKS-i muutmine (eelnõu § 2)

KTKS-i muutmise põhjendused on üksikasjalikult toodud käesoleva eelnõu seletuskirja peatükis 3.2.

3.16. KarRS-i muutmine (eelnõu § 3 punktid 1—3)

EL-i ühise kalanduspoliitika normide tõsiste rikkumiste eest rahatrahvide määramisel on vaja vastavalt kalanduse kontrollimääruse artikli 91a lõikele 2 võtta arvesse rikkumise kordumist kolmeaastase ajavahemiku jooksul. Samuti peab kalanduse kontrollimääruse artikli 93 kohaselt rikkumiste andmeid säilitama riiklikus rikkumiste registris vähemalt viis aastat. Praegu on KeA-l juurdepääs vaid kehtivatele karistustele kuni nende kustutamiseni ja arhiivi kandmiseni karistusregistris. KarRS-i § 24 järgi kustutatakse väärtegade puhul karistusregistris karistus ühe aasta möödumisel ja kriminaalasja puhul kolme aasta möödumisel. Kalanduse kontrollimääruse nõuete täitmiseks on aga KeA-l tõsise rikkumise korral rahatrahvi määramiseks vajalik saada juurdepääs ka karistusregistri arhiivi andmetele.

Eelnõu § 2 punktiga 1 täiendatakse KarRS § 5 lõiget 2 punktiga 9, mis sätestab et KeA-le antakse juurdepääs karistusregistri arhiivile kavandatavas KPS § 88² nimetatud väärteto korduvuse arvestamiseks ning väärteto menetluse läbiviimiseks.

Eelnõu § 2 punktiga 2 täiendatakse KarRS § 20 lõiget 1 punktiga 20, millega lisatakse andmetele juurdepääsu saajate hulka ka KeA. Selleks, et KeA-l oleks võimalik saada juurdepääs arhiivi andmetele kavandatava KPS § 88² nimetatud väärteto menetlemiseks. Sellisel juhul peab karistusregistri pidaja andma KeA-le vajalikud andmed KPS § 88² alusel algatatud väärteto menetluse läbiviimise eesmärgil.

Eelnõu § 2 punktiga 3 asendatakse KarRS § 23 lõigetes 2 ja 6 tekstiosa „3—11 ja 13“ tekstiosaga „3—11, 13 ja 20“. Paragrahvis 23 reguleeritakse karistusregistrist ja karistusregistri arhiivist andmete väljastamise eest tasumise korda. Ka KeA peaks olema vabastatud elektroonilise päringu tasu maksmisest ning riigilõivu tasumisest karistusregistri arhiivist andmete väljastamise eest.

3.17 RLS-i muutmine (eelnõu § 4)

Lähtuvalt KarRS-i muudatusest (eelnõu § 2 punkt 3), millega antakse KeA-le õiguslikud alused karistusregistri arhiivist andmete saamiseks, millega vabastatakse KeA ühtlasi elektroonilise päringu tasu maksmisest ning riigilõivu tasumisest karistusregistri arhiivist andmete väljastamise eest. Seetõttu muudetakse ka RLS-i vastavat sätet.

3.18. Jõustumine (eelnõu § 5)

Eelnõu § 5 lõige 1 sätestab, et seadus jõustub 10. jaanuaril 2026. a, millal tuleb hakata kohaldama enamikku kalanduse kontrollimääruse sätteid.

Eelnõu § 5 lõige 2 sätestab, et eelnõu § 1 punkt 11 jõustub 10. jaanuaril 2028. a. Säte puudutab kalalaevade mootori võimsuse kontrolli.

Eelnõu § 5 lõige 3 sätestab, et eelnõu § 1 punkt 52 jõustub 1. jaanuaril 2027. a. Säte puudutab kala ja veetaime kaalumise seotud nõudeid.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uut terminoloogiat.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas järgmiste EL-i õigusaktidega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/2842, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1224/2009, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1967/2006 ja (EÜ) nr 1005/2008 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) 2016/1139, (EL) 2017/2403 ja (EL) 2019/473 kalanduskontrolli osas (ELT L, 2023/2842, 20.12.2023);
- nõukogu määrusega (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks, muudetakse määrusi (EÜ) nr 847/96, (EÜ) nr 2371/2002, (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 2115/2005, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007, (EÜ) nr 676/2007, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1300/2008, (EÜ) nr 1342/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1627/94 ja (EÜ) nr 1966/2006 (ELT L 343, 22.12.2009, lk 1–50).

Võrdlustabel, mis käsitleb võrdlust nimetatud EL-i õigusaktidega on esitatud eelnõu seletuskirja lisas 1.

6. Seaduse mõjud

Kavandatud muudatused ja nende mõjud

Kalanduse kontrollimäärus on liikmesriikidele siduv ja otsekohalduv. Komisjon on teinud oma mõjuhindangu¹⁷ nõukogu määruse nr 1224/2009 muudatuse väljatöötamisel. Mõjuhindang kinnitas, et kehtiv õigusraamistik ei vasta täielikult EL-i ühise kalanduspoliitika eesmärgile. Sidusrühmad kutsuvad tungivalt üles kohandama kontrollisüsteemi paremini uue ÜKP-ga, keskendudes eelkõige lossimiskohustusele, ning parandama koostimet muude poliitikavaldkondadega, eriti keskkonna- ja turupoliitikaga. Peale selle põhjustas teatavate sätete

¹⁷ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja Nõukogule. Nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 (millega luuakse liidu kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks) rakendamine ja hindamine vastavalt artiklile 118. COM(2017) 192 final, 24.4.2017. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52017DC0192>

ebaselgus erinevat rakendamist liikmesriigiti, takistades käitajatele võrdsete võimaluste loomist ja seetõttu nende usalduse saavutamist süsteemi suhtes. Lisaks on kehtiva õigusakti tõhususele ja tulemuslikkusele takistuseks teatavate sätete aegumine, paindlikkuse puudumine ning mõnikord ebatõhus rakendamine liikmesriikide poolt. Sellega seoses tuleb pöörata erilist tähelepanu sätetele, mis käsitlevad karistusi ja punktisüsteemi, rikkumiste järelmeetmeid, andmete vahetamist ja jagamist, jälgitavust ning alla 12 meetri pikkuste laevade seire- ja püügiandmete esitamist.

Seaduseelnõu rakendamisega kaasnevad majanduslikud mõjud kalapüügiga tegelevatele ettevõtjatele ning mõjud riigiasutuste (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, KeA, PTA) töökorraldusele. Eelnõu seadusena vastuvõtmine toob kaasa õigusliku muudatuse kalapüügi valdkonnas ja selle järelevalves ning mõju riigiasutuste eelarvele.

Eelnõu seadusena vastuvõtmine toob kaasa positiivse mõju looduskeskkonnale läbi tõhusama vee-elusressursside kaitse. Puudub otsene sotsiaalne mõju, mõju regionaalarengule, haridusele, kultuurile, spordile, infotehnoloogiale, infoühiskonnale, kohaliku omavalitsuse korraldusele, siseturvalisusele ning riigikaitsele ja välissuhetele.

Kavandatav muudatus: kala müük tarbijale (eelnõu § 1 punkt 1)

Kala kogust, mida võib füüsilise isiku (edaspidi *tarbija*) kohta müüa ilma esmakokkuostu vormistamata, vähendati 30 kilogrammilt 10 kilogrammile inimese kohta päevas. Läänemerest püütud lõhe puhul on piirmääraks kaks isendit tarbija kohta päevas. Senine piirmäär vastas paremini Eesti inimese vajadustele, kes ostavad kala hooajaliselt suuremas koguses. Samas on kontrolliasutused (KeA, PTA) seni kehtinud erandit hinnanud teatud riskikohana, sest see on võimaldanud esitada vähem andmeid kala päritolu kohta, mis vähendas kala jälgitavust ning seeläbi oli suurem risk, et pannakse toime rohkem rikkumisi.

Sihtrühm: potentsiaalselt võib säte mõjutada kõiki ettevõtjaid, kes kutselise kalapüügiga tegelevad. 2024. a oli kaluri kalapüügiloa omanikke 1386, neist saaki deklareeris 1191 omanikku (86 protsenti loa omanikest). Ettevõtjaid, kes müüvad kala ainult tarbijatele või tarbivad kogu püütud saagi ise ära ning esmakokkuostjatele midagi ei müü, oli 2024. a 582 ehk umbes 49 protsenti saaki saanud ettevõtjatest. Kala kogus, mis liikus ilma esmakokkuostu vormistamata, oli umbes 2800 tonni aastas. Osa ettevõtjatest (4 protsenti saaki saanud ettevõtjatest) püüab vaid kuni 10 kilogrammi kala aastas, mistõttu ei oleks uus 10 kilogrammi piirmäär kala tarbijale müümisel nende puhul probleemiks.

Võib eeldada, et otse tarbijale müüakse suuremaid koguseid värskena ja töötlemata kujul, kuna tarbija soovib ise kala oma tarbeks soovipärasel viisil töödelda. Töödeldud kala (fileena, suitsutatud) hind on märkimisväärselt kõrgem, mistõttu töödeldud kala kümnetes kilodes tõenäoliselt korraga tarbija ei osta. Seetõttu on kogu aasta peale kokku püütud saagist olulisem vaadata, kui paljud ettevõtjad saavad üle 10 kilogrammi saaki ühel päeval. Selliseid ettevõtjaid, kes pole ühelgi päeval aastas deklareerinud üle 10 kilogrammi saaki, oli 2024. a 11 protsenti. Ettevõtjaid, kellel oli üle 10 kilogrammise saagiga päevi aastas vähemalt 24, oli 38 protsenti. Reeglina, mida rohkem on ettevõtjal päevi, kus ta on saanud üle 10 kilogrammi saaki, seda suurem on tõenäosus, et see kala liigub edasi esmakokkuostu. Keskmise esmakokkuostutehingu kogus kaluri kalapüügiloa alusel oli 2024. a 642 kilogrammi.

Mõju: tarbijatele muutub suurema koguse kala ostmine otse püüdjalt keerulisemaks ja kulukamaks, sest otse kalurilt ostmas tuleb käia, kas mitu korda või kaaslasega, et sama kalakogus kätte saada. Samas muutub keerulisemaks kala päritolu tõendavate dokumentideta kala transport või ladustamine ning võib eeldada, et sellise kala osakaal tarneahelas väheneb. Suurem mõju on rannapiirkondade elanikele, kes on harjunud kala otse kalurilt ostma. Samas aga tehakse seda tihedamini, mistõttu 10 kilogrammi päevas ühe isiku kohta ei tohiks liialt kala ostmist piirata.

Kavandatav muudatus: kala päritolu tõendamine ning kalapüügi- ja vesiviljelustoodete partii jälgitavus(eelnõu § 1 punkt 4 ja § 2 punktid 1—8)

Kala päritolu tõendamise nõue ja jälgitavuse nõue toidukäitlejatele kehtib ka praegu, kuid ettevõtjad võivad jälgitavuse tagamiseks kasutada paberdokumendi, näiteks arve-saatelehe. Eelnõu kohaselt peavad ettevõtjad juurutama elektroonilise arvepidamise partiide üle ning samuti vahetama partiide infot tarnijate vahel digitaalsel kujul, et tagada „üks samm edasi ja üks samm tagasi“ jälgitavus tarneahelas. Kuna partiide kohta nõutud minimaalset teavet täiendatakse püügireisi või püügipäeva numbriga ja vesiviljeluse tootmisüksuse registreerimisnumbriga, on võimalik kala päritolu tõendamisel liikuda tarneahelas tagasi püügireisini või korjeni.

Sihtrühm: ettevõtjad, kes tegelevad kala töötlemisega, kala transpordi, ladustamise ning hulgi ja jaemüügiga, samuti vesiviljelusettevõtjad.

Mõju: digitaalse jälgitavuse nõuetest mõjutatud ettevõtjaid on 358. Nendest kala esmakokkuostuga tegelevaid ettevõtjaid on 142, kala käitlemise ja ladustamisega tegelevaid ettevõtjaid on 114, kala transpordiga tegelevaid ettevõtjaid on 31, kala hulgimüügiga tegelevaid ettevõtjaid on 16, kala jaemüügiga tegelevaid ettevõtjaid on 22 ning vesiviljelusega tegelevaid ettevõtjaid on 33. Kala päritolu tõendamise nõuete täitmine nõuab ettevõtjatelt digitaalse jälgitavuse rakendamist. Uute lahenduste juurutamine või olemasolevate süsteemide täiendamine nõuab lisaressursse, kuna seni oli võimalik kala päritolu tõendada paberdokumentidega.

Kutselise kalapüügi andmed esitatakse läbi PERK-i keskkonna elektroonselt. PERK-i vahendusel esitatakse andmed kutselisest kalapüügist kuni esmakokkuostuni ning selle kaudu on tagatud ka elektrooniline jälgitavus kalapüügitoodete puhul. PERK keskkonnast on võimalik kala ja veetaime esmakokkuostul alla laadida partii kohta nõutud minimaalne teave kala päritolu tõendamiseks. Suuremad kala töötlemise ja hulgimüügiga tegelevad ettevõtjad kasutavad ettevõttes partiide jälgitavuse tagamiseks Excelisse loodud aruannet või on ühildanud jälgitavuse raamatupidamis- ja laohaldustarkvaraga. Seni kasutusel olnud lahendused tuleb kohandada selliseks, et partiide kohta nõutud minimaalne teave oleks süsteemis registreeritud. Elektroonilise jälgitavuse rakendamiseks võib kasutada ka Excelisse loodud lahendust, mis tagab partiide liikumise jälgimise. See annab paindlikkust väiksematele ettevõtjatel elektroonilise jälgitavuse rakendamisel väiksemate kuludega.

Elektrooniline jälgitavus suurendab tarneahela läbipaistvust ning võimaldab jälgida efektiivselt ja operatiivselt kala ja veetaime liikumist kogu tarneahela ulatuses tõkestades seeläbi ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügil püütud kala jõudmist turule. Muudatus tõhustab järelevalvet ja seeläbi loodusressursside kaitset, sest igas tarneahela etapis on võimalik jälgida „üks samm edasi ja üks samm tagasi“ põhimõttel, kellelt tooted on tarnitud ja kellele need on tarnitud. Partii kohta edastatav minimaalne teave võimaldab igas tarneahela etapis tuvastada kala päritolu püügireisi/korje täpsusega ning tuvastada samm-sammult kogu tarneahela. Selline süsteem peaks tagama, et tarbijani jõuab seaduslikult püütud kala.

Elektrooniline jälgitavus võimaldab ettevõtjatel teha teadlikumaid otsuseid partiide liikumise kohta, muuta sisemisi tööprotsesse paindlikumaks ja kiiremaks. Elektrooniline jälgitavus võimaldab tooteid tarneahelas jälgida, tuvastada nende päritolu ning pakkuda ettevõtjale kindlust, et tema valduses on seaduslikult püütud kala. Kuna ettevõtjatele jääb otsustusvabadus võtta kasutusele selline elektroonilise jälgitavuse lahendus, mis tema ettevõttele sobib, võib tekkida probleem andmevahetuses ettevõtjate vahel. Ühe ettevõtja poolt kasutuses olev lahendus ei pruugi võimaldada andmete ülekandmist ühelt ettevõttelt teisele ning andmete käsitsi sisestamine suurendab nende halduskoormust.

Elektroonilise jälgitavuse tagamisega paraneb kala ja veetaime päritolu tõendamine, tõkestatakse ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüüki, suurendatakse ausat konkurentsi, tõhustatakse järelevalvet ning tagatakse loodusressursside parem kaitse.

Kavandatav muudatus: mootorivõimsuse kontrollimine (eelnõu § 1 punktid 10 ja 11)

Komisjoni tellitud 2019. a EL-is läbiviidud kalalaevade mootorivõimsuse vastavustõendamise uuringust¹⁸ selgus, et 51 protsenti kontrollitud kõrge riskiga laevadel ületas nende tegelik mootorivõimsus sertifitseeritud võimsust. Kõige suurem rikkumiste arv oli Vahemerel tegutsevate põhjatraalide hulgas ning väikseim rikkumiste arv oli Läänemerel tegutsevate pelaagiliste traalide seas. Selleks, et mootorivõimsusega seotud rikkumisi vähendada ja kõrge riskiga laevu paremini kontrollida, on kehtestatud mootorivõimsuse pideva mõõtmise ja registreerimise nõue kontrolliasutuste (Eesti puhul KeA ja EFCA) riskianalüüsi põhjal.

Sihtrühm: üle 221 kilovatti mootorivõimsusega traalpüüniseid kasutatavad kalalaevad. Neid on kalalaevaregistri andmetel Läänemerel 11, kaugpüügis (Atlandi ookean) 5.

Mõju: potentsiaalselt hindame, et see meie laevu ei puuduta tulenevalt riski hindamise kriteeriumitest. Seni pole tuvastatud ka ühtki mootori võimsuse rikkumist. Juhul kui leiab aset mootorivõimsuse rikkumine, mis kergitab riski kõrgeks ja vajalik on mootorivõimsuse pidev mõõtmine, siis seadme kulu koos paigaldusega on hinnanguliselt 12—16 000 eurot (DG MARE 2019: 98-99). Seadme kulu saab katta 85 protsendi ulatuses Euroopa kalanduse ja vesiviljeluse fondi (*edaspidi EMKVF*) kontrolli- ja järelevalveseadmete ostmise meetmest kuni 2028. a¹⁹. Mootorivõimsuse pideva jälgimise puhul on tegu lisainstrumendiga, mis võimaldab mootorivõimsuse hindamist ning see muudab järelevalve tööd mõnevõrra lihtsamaks. Administratiivne halduskoormus mõnevõrra suureneb. Mõju kalavarude seisundile on kaudne ja varude seisund peaks paranema. Mõju rahvusvahelisele koostööle on positiivne.

Kavandatav muudatus: kutselise kalapüügiloa ja kalalaevatunnistuse nõuded ning püügivõimaluse ja lubatud aastasaagi vähendamine (eelnõu § 1 punktid 2, 3, 8, 9, 14, 17, 18, 21, 26—31, 33-36 ja 38—40)

Lisaks kalapüügiloale väljastatakse ka kalalaevatunnistus edaspidi elektrooniliselt, kalalaevatunnistust pole vaja enam kalalaeva pardal hoida, kehtetuks muutunud tunnistust pole vaja enam registri töötajale tagastada. Kalapüügiloa peatamist puudutavad sätted jäetakse seadusest välja, sest olemasoleval lubade süsteemil pole vastavat funktsionaalsust ning seega pole ka senimaani seda sätet rakendatud.

Sihtrühm: kõigi kalalaevastiku segmentide kalalaevatunnistuse omanikud ja PTA. Aastas tehakse kalalaevade registris keskmiselt 190 toimingut, mille puhul tuleb väljastada uus kalalaevatunnistus.

Mõju: ettevõtjate halduskoormus väheneb, samuti väheneb ka PTA töökoormus, kuna kalalaevatunnistus väljastatakse elektroonilises vormis ning puudub vajadus neid kehtivuse kaotamisel või kehtivuse peatamisel tagastada.

Nõue kanda kaluri kalapüügi loale kalalaeva andmed, kui merel kalapüügiks kasutatakse 10- meetrise kogupikkusega ja pikemat kalalaeva.

¹⁸ Study on engine power verification by Member States - Final report, 2019 EUROPEAN COMMISSION Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries Directorate, lk 17. Arvutivõrgus: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/PECH/DV/2019/09-04/StudyonenginepowerverificationbyMemberStates-June2019_EN.pdf

¹⁹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/102022024004>

Sihtrühm: kalalaevatiku segmenti 4S2 kantud 10-meetrise kogupikkusega ja pikemaid merel püüdvaid rannapüügilaevu on kalalaevade registri andmetel 2. mai 2025. a seisuga 62, mis moodustab 3 protsenti segmenti 4S2 kantud kalalaevadest. Kaluri kalapüügiloa alusel merel esitas 2024. a kohta püügiandmeid 1023 loa omanikku. Neist 10-meetrise kogupikkusega ja pikema kalalaeva kasutamist märkis 76 loa omanikku, ehk ligikaudu 7 protsenti püügireisi teinud loa omanikest. Nende laevadega tehtud püügireiside saagist 98 protsenti moodustas räim, mis oli nõutud kastmõrdatest.

Mõju: väike, puudutab väikest osa mere rannapüügisegmendist. Tegemist on suuremate ettevõtjatega, kelle püügivõimalused on jaotatud mitme laeva ja püügibrigaadi vahel.

Kavandatav muudatus: harrastuskalapüügi andmete esitamine (eelnõu § 1 punkt 42)

Alates 2026. a. peab kalanduse kontrollimääruse kohaselt esitama igapäevaselt andmeid Läänemere avaosa lõhe ja kaaspüügil püütud tursa kohta ka harrastuspüügil, sõltumata püügivahendist. Komisjonile tuleb need püügiandmed raporteerida igakuiselt alates märtsist 2026. a. Soome lahe lõhe, tursa ning kilu ja räime harrastuskalapüügi kohta võib andmeid koguda ka näiteks kvantitatiivuuringu (küsitlused) kaudu. Need andmed tuleb iga-aastaselt raporteerida komisjonile alates 2027.a maist.

Sihtrühm: andmete esitajateks on EL-ist tulenevate nõuete puhul kõik kalapüüdjad (k.a. soodustatud isikud), kes püüavad Läänemere avaosa lõhet (kõik püügipiirkonnad v.a Soome laht), räime, kilu ja turska. Nende arvu on keeruline hinnata. Harrastuskalapüüdajate koguarv Eestis kõikidel veealadel on hinnanguliselt 150 000 inimest.

Mõju: kalanduse kontrollimäärusest tulenevate nõuete rakendamine mõjutab eelkõige Läänemere avaosast lõhe püüdjaid ning lisaks neid kalureid, kes kaaspüügina saavad turska. Lõhe trollimise (õngpüümisega landi või rakise vedamine paadi järel) puhul kehtib püüdjatel kohustus kõik rasvauimega (looduslikud) kalad vabastada. Kaasa tohivad nad võtta ainult ühe lõigatud rasvauimega isendi. EL-ist tulenevate nõuete täitmise puhul tuleb lisaks kaasa võetavatele isenditele ka vette tagasi lastavad isendid raporteerida. See tähendab, et kalastajad on kohustatud arvet pidama selle üle, kui palju nad püügi käigus kalu tagasi lasid, sest liikmesriik on kohustatud edastama andmeid nii püütud kui ka tagasi lastud kalade kohta. Kuna trollimine toimub, kas harrastuskalapüügiõiguse olemasolu või KPS-s välja toodud soodustatuse korral, tuleb hakata neil kaluritel edaspidi oma saake ja kalade vette tagasi laskmisi registreerima. Täna ei ole teada, kui suur hulk on selliseid isikuid, kes võiksid lõhet trollimise teel tabada. Kalastuskaardi alusel püüdvad kalastajad, kes on merest lõhe või tursa kätte saanud, peavad hakkama oma saake päeva täpsusega üles märkima, mis toob neile kaasa senisest suurema andmete esitamise kohustuse. Seni pole harrastuspüügiõiguse puhul ja soodustatud isikutel üldse andmete esitamise kohustust ning kalastuskaardi puhul tuleb andmeid esitada viie päeva jooksul alates kalastuskaardi kehtivuse lõppemisest.

Andmete kogumise tarvis tuleb juba töötavat kalaluba.ee keskkonda arendada selliselt, et see kataks ära eelnimetatud uued kohustused. Arenduse hinnanguline kulu on 40 000 eurot, mida on võimalik katta EMKVF kalanduse kontrolli ja järelevalve meetmest¹⁹. Lisaks kalaluba.ee arendusele suureneb edaspidi halduskoormus ka ametnikul, kes peab harrastuskalapüügi saagiandmeid kontrollima ning neid Euroopa Komisjoni „RecFishing“ veebiplatvormile edastama. Samuti tuleb hakata teatud liikide osas iga-aastaselt läbi viima harrastuskalapüügi kvantitatiivuuringuid, mille aastane hinnanguline maksumus on 25 000 eurot. Seda uuringut on siiani läbi viidud üle aasta. Uuringu läbiviimiseks on võimalik taotleda toetust regionaalministri 23.oktoobri 2023. a määruse nr 71 „Perioodi 2021–2027 kalandusandmete kogumise toetus“ alusel²⁰.

²⁰ <https://www.riigiteataja.ee/akt/125102023003>

Täiendav andmete kogumine annab parema ülevaate harrastuspüügi mõjust, mis omakorda parandab andmete kvaliteeti, mille aitab tõsta kalavarude hindamise kvaliteeti. See võimaldab paremini sihistada ja reguleerida harrastuskalapüüki. Täiendav andmete kogumine puudutab isikuid, kes kalal käivad, ettevõtjaid see ei puuduta.

Kavandatav muudatus: püügi- ja püügijärgsete andmete esitamine (eelnõu § 1 punktid 41, 43—51)

Koos püügiandmetega tuleb muuhulgas edastada merel tundlike liikide püügi korral teave vigastatud, surnud, või elusalt vabastatud isendite arvu või saagi koguste kohta. Transpordidokumendi andmeid tuleb hakata esitama elektrooniliselt enne transpordi algust.

Sihtrühm: tundlike liikide teabe esitamise kohustus alates 10. jaanuarist 2026. a on kalapüügiloa omanikel, kes kasutavad merel püügiks 12-meetrise kogupikkusega ja pikemat kalalaeva. Kaluri kalapüügiloa alusel teostas 2024. a rannapüügiandmetel 12-meetrise kogupikkusega ja pikema kalalaevaga merel püüki kümme loa omanikku, kokku nelja kalalaevaga. Kaugpüügi ja Läänemere traalpüügiettevõtjaid oli 2024. a kokku 19 ja andmeid esitanud kapteneid 33. Alates 10. jaanuarist 2028. a laieneb kohustus kõigile merel kalalaevaga püüdjatele. Kutselisi kalureid, kes püügiandmeid esitavad merel, on ligikaudu 1700. Transpordidokumendi elektroonilise esitamise puhul kõiki transpordiga tegelevaid ettevõtjaid oli 2024. a esitatud andmete kohaselt kaheksa.

Mõju: mõju ulatus, avaldumise sagedus, mõjutatud sihtgrupi suurus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on tundlike liikide püügiga seotud teabe esitamise osas väike. Mõju keskkonnale on positiivne, sest paraneb andmete kvaliteet teatud looduskaitsealuste liikide kohta. Andmed pardale tõstetud saagi ning püügisesse sattunud hukkunud imetajate ja lindude kohta tuleb esitada juba praegu kõigil, nii sise- ja piiriveekogudel kui ka merel ning sõltumata kalalaeva pikkusest või kalalaeva kasutamisest. Potentsiaalselt laieneb teavitatavate liikide nimistu ning detailsusaste: kas isend oli elus, surnud või vigastatud. Transpordidokumendi elektroonilise edastamisega seonduv mõju transpordiga tegelevatele ettevõtjatele on keskmine. Vedajad peavad omandama võimekuse ise andmed PERK-i vahendusel esitada, seni on andmed PERK-i sisestanud selle ettevõtja esindaja, kelle vedajaga tegemist on. Paraneb järelevalve tõhusus ning seeläbi loodusressursside kaitse, sest andmed kala transpordi kohta saadetakse ette, mitte tagant järgi.

Kavandatav muudatus: kala ja veetaime kaalumise nõuded (eelnõu § 1 punktid 13 ja 52)

Luu tuleb kaalujate heakskiitmise süsteem ja koostada kaalujate nimekiri. Üldiselt on kohustus kala ja veetaime kaaluda sadamas, seejuures on lubatud erandid mujal kaalumiseks kui sadamas kui täidetakse komisjoni rakendusmääruse nõudeid. Komisjoni kaalumise määruse eelnõu kohaselt tuleb kaalumisel täita teatud miinimumnõudeid sorteerimata kala (kilu-räime) lossimisel ning kala ja veetaime kaalumisel peale transporti ettevõttes. Seega rannapüügil ja räime kastmõrraga püügil saab tõenäoliselt jätkata olemasoleva režiimiga, kus kala ja veetaime kaalutakse lossimisel ja kaalumise eest vastutab kapten. Kaalujate heakskiitmine toimub kaptenite ja ettevõtete poolt kasutatavate kaalumissüsteemide vastavushindamisel. Millised saavad olema need nõuded, on praegu keeruline komisjoni rakendusmääruse eelnõu alusel hinnata, sest läbirääkimiste protsess on alles algusjärgus ning tõenäoliselt tehakse sellesse olulisi muudatusi.

Sihtrühm: uued kaalumise nõuded puudutavad kapteneid ning suuremaid kilu-räime töötlemisega tegelevaid ettevõtjaid (maksimaalselt 40—50 ettevõtjat, ilmselt oluliselt vähem).

Mõju: keeruline hinnata, sest nõuded kehtestatakse rakendusmäärusega, mille arutelu on veel pooleli. Teada on, et kaalujate tunnustamine suurendab KeA töökoormust, sest ettevõtete puhul on vaja teha kohapeal vastavushindamine.

Kavandatav muudatus: kalalaevade asukoha jälgimine (eelnõu § 1 punktid 16, 37, 57, 58, 67, 68 ja 69)

10. jaanuarist 2026. a hakkab asukoha jälgimise nõue merel kehtima kõigile 12-meetrise kogupikkusega ja pikematele kalalaevadele. Erand 12—15-meetrise kogupikkusega kalalaevadele kaob. Eestis puudutab see nelja laeva, kellest ühel on jälgimissüsteem (*edaspidi VMS*) juba olemas. Kolme laeva puhul viiakse läbi kordusmõõtmised.

10. jaanuarist 2028. a hakkab asukoha jälgimise nõue merel kehtima 9—12-meetrise kogupikkusega kalalaevadele. See puudutab Eesti kalalaevaregistri andmetel 126 laeva. Samuti hakkab see nõue kehtima viiele alla 12-meetrise kogupikkusega aktiivpüünistega püüdvale laevale.

1. jaanuarist 2030. a hakkab asukoha jälgimise nõue merel kehtima kõikidele kalalaevadele. See puudutab Eesti kalalaevaregistri andmetel 1931 laeva.

Sihtrühm: järk-järgult kõik rannapüügilaevad, kokku 2166 laeva.

Mõju: hetkel on keeruline hinnata kulusid antud muudatusele, kuna arutelud võimalike tehniliste lahenduste üle alles käivad. Asukoha jälgimise süsteemide soetamiseks on võimalik saada toetust 85 protsendi ulatuses regionaal- ja põllumajandusministri 21. veebruari 2025. a määruse nr 15 „perioodi 2021-2027 kalapüügi investeeringutoetus“ alusel.

Kavandatav muudatus: riiklik järelevalve (eelnõu § 1 punktid 53—56)

KeA-le õiguse andmine kohaldada järelevalve käigus viibimise keeldu, suunata kalalaev sadamasse, kohaldada kontrolltehingut ning teostada isiku riiete ja esemete läbivaatus.

Sihtrühm: KeA ametnikud.

Mõju: eelnõu kohaselt antakse KeA-le õiguse kasutada riikliku järelevalve raames täiendavaid meetmeid. Muudatusega ei kaasne täiendavaid kulusid. Vajadus võib olla ametnike koolitamiseks uute meetmete rakendamisel. Kavandatud muudatused võimaldavad KeA-l senisest tõhusamalt teha järelevalvet ebaseadusliku tegevuse üle ja selline tegevus tõhusalt lõpetada, mis teenib loodusressursside parema kaitse eesmärki.

Kavandatav muudatus: tõsiste rikkumiste loetelu (eelnõu § 1 punktid 59 ja 60)

Tõsiste rikkumiste loetelu täiendamine uute tegudega, mida loetakse edaspidi tõsisteks rikkumiseks, tõsiste rikkumiste võrdlustabel on toodud eelnõu seletuskirja lisas 2.

Sihtrühm: kogu kalandussektor, umbes 5000 inimest, KeA ametnikud, 32 ametniku.

Mõju: osade rikkumiste korral tuleb hakata rakendama kalanduse kontrollimääruse IV lisas toodud lisakriteeriume, et hinnata kas tegu on tõsise rikkumisega või mitte. See suurendab mõnevõrra KeA töökoormust. Vajalik on inspektorite koolitamine näiteks tõsiste rikkumiste kriteeriumide rakendamiseks. Suureneda võib tõsiste rikkumiste arv, sest näiteks andmete lubatava erinevuse lävend on üsna madal ning kilu ja räime segapüügil väikeste kaaspüügi koguste hindamine on 2024. a juulist kehtima hakanud reeglite järgi võib osutuda keeruliseks.

Kavandataw muudatus: tõsiste rikkumiste punktisüsteem merel (eelnõu § 1 punktid 12, 15, 19, 20, 22—25, 32 ja 61)

Tõsiste rikkumiste eest merel punktisüsteemi rakendamine kapteni ka kaluri suhtes.

Sihtrühm: umbes 2000 kalalaeva kaptenit ja kutselist kalurit.

Mõju ulatus, avaldumise sagedus, mõjutatud sihtgrupi suurus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike. Senine praktika kalalaevatunnistuse omanikele tõsiste rikkumiste eest punktide määramisel näitab, et aastas määratakse punktid umbes 10 laevale, kuid ühelegi laevale pole kogunenud nii palju punkte, et kalalaevatunnistus oleks peatatud. Samas on tõsiste rikkumiste loetelu muudetud ja teatud rikkumistele on kehtestatud lävendid, mis võib rikkumiste arvu suurendada. Muudatuse rakendamisega suureneb mõnevõrra töökoormus KeA-l seoses lisanduvate ülesannetega menetleda tõsiste rikkumiste toimepanemise eest punktide määramise otsuseid kaluritele ja kaptenitele. Vajalik on kutselise kalapüügi registrisse kaptenite loetelu loomine, kuhu kantakse kaptenite punktid. PTA-l tuleb pidada kaptenite punktide üle arvestust, sellega seoses on ette näha PTA töökoormuse mõningane suurenemine. Samuti võib sõltuvalt toimepandud tõsiste rikkumiste arvust, kui neid koguneb ühe kaluri või kapteni kohta kalanduse kontrollimääruses toodud määral, suureneda vähesel määral PTA töökoormus, kui tuleb vormistada otsused kalapüügiloa kehtetuks tunnistamiseks.

Kavandataw muudatus: kala- ja veetaimevarule tekitatud kahju (eelnõu § 1 punktid 62 ja 63)

Kalakahju hakatakse sisse nõudma KeA otsuse alusel mitte tsiviilhagiga kohtu kaudu.

Sihtrühm: KeA menetlejad, inspektorid ja kohtunikud.

Mõju: kalakahju hüvitamiseks on esitatud 31 tsiviilhagi nii kriminaal- kui tsiviilasjades kokku aastatel 2022—2024. Muudatus vähendab oluliselt ametkondade, sealhulgas kohtute töökoormust ning ressursikulu, mis sellega kaasneb.

Kavandataw muudatus: karistusnormid (eelnõu § 1 punktid 64—76)

Väärteokoosseisude vastavusse viimine uue tõsiste rikkumiste loeteluga. Uue väärteokoosseisu kehtestamine ühise kalanduspoliitika normide tõsiste rikkumiste eest.

Sihtrühm: seaduse nõuete rikkujad, KeA inspektorid. Viimaste aastate menetluste statistikale tuginedes on see umbes 500 inimest aastas, lisaks 32 inspektorit.

Mõju: maksimaalse võimaliku trahvimäära tõstmine ühise kalanduspoliitika normide tõsiste rikkumiste korral avaldab kindlasti preventiivset mõju. Samas ei ole pärast trahvimäärade tõstmist karta, et neid hakatakse rohkem määrama. Rahatrahvi suuruse sidumine püütud, turustatud või käideldud kala või veetaime väärtusega võimaldab rikkujal rikkumise teel saadud kasust ilma jätta. Samas ei ole võimalik määrata ka väga kõrget rahatrahvi kui rikkumise käigus püütud, käideldud või turustatud kala või veetaime kogus on väike.

Kavandataw muudatus: KarRS-i ja RLS-i muutmine (eelnõu § 3 punktid 1—3 ja § 4)

Juurdepäas karistusregistri arhiivile KPS § 88² alusel algatatud väärteomenetluse läbiviimise eesmärgil. KeA vabastamine riigilõivu maksimisest karistusregistri ja selle arhiivi päringu tegemisel.

Sihtrühm: KeA ametnikud, 32 ametnikku.

Mõju: muudatusega ei kaasne lisakulusid riigiasutustele.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamisest tulenevad kulud tarkvara arendustele.

Seoses tundlike liikide kohta andmete esitamisega, kaluri kalapüügiloa andmise korra täpsustamisega, kalalaevatunnistuse elektroonse väljastamisega ning kutselise kalapüügi registrisse kaalujate ning kalurite ja kaptenite kohta täiendavate andmete kogumiseks on vajalik teha vastavad muudatused kutselise kalapüügi registris ning vajadusel registri rakendustes. Nende tööde rahaline maht on umbes 50 000 eurot ning nende tööde teostamiseks on võimalik taotleda toetust

regionaalministri 30. jaanuari 2024. a määruse nr 9 „Perioodi 2021–2027 kalanduse kontrolli ja järelevalve toetus“ alusel¹⁹.

Harrastuskalapüügi andmete kogumise nõuete täitmiseks on vajalik infosüsteemi „TEHA“ arendada. Arenduse hinnanguline kulu on ca 40 000 eurot, mille jaoks on võimalik taotleda toetust regionaalministri 30. jaanuari 2024 määruse nr 9 „Perioodi 2021–2027 kalanduse kontrolli ja järelevalve toetus“ alusel.

Seaduse rakendamisest tulenevad kulud investeeringuteks ja uuringuteks.

Seoses kalalaevade asukoha jälgimisega peavad olema laevad varustatud asukoha jälgimissüsteemiga hiljemalt 1. jaanuar 2030. a, maksumust on keeruline hinnata. Hetkel on hinna prognoos 300 eurot seadme kohta. 2025. a on merel kalalaevaregistris 2166 alla 12 meetrise kogupikkusega kalalaeva, kellele nõue kohaldub, käimas on kalalaevaregistri ülevaatus, tõenäoliselt on aktiivseid kalalaevu oluliselt vähem. Nõuete täitmiseks on kalandusettevõtjatel võimalik küsida toetust 85 protsendi ulatuses abikõlblike kulude maksumusest regionaal- ja põllumajandusministri määruse nr 15 alusel. Odavamaks alternatiiviks on kalalaeva asukoha jälgimist teostada veebirakenduse kaudu. Sellisel juhul ei peaks eraldi seadmeid soetama, piisaks PERK seadmest.

Alates 2027. a tuleb harrastuskalapüügis teatud liikide kohta esitada andmeid iga-aastaselt, selleks tuleb läbi viia harrastuskalapüügi kvantitatiivuuringuid, mille aastane hinnanguline maksumus on 25 000 eurot. Uuringu läbiviimiseks on võimalik taotleda toetust regionaalministri 23. oktoobri 2023. a määruse nr 71 „Perioodi 2021–2027 kalandusandmete kogumise toetus“ alusel²⁰.

8. Rakendusaktid

Kavandatud muudatuste tõttu on muutunud järgmiste rakendusaktide volitusnormid:

- Vabariigi Valitsuse 17. novembri 2017. a määrus nr 164 „Kutselise kalapüügi loa taotlemisel esitatavate dokumentide loetelu, kalapüügiloa andmise, kehtivuse peatamise ning kehtetuks tunnistamise kord, kalapüügivõimaluste arvutamise meetodika ja kalapüügiloa taotluse ning kalapüügiloa vormid“;
- keskkonnaministri 27. augusti 2015. a määrus nr 51 „Satelliit- ja GPS-jälgimissüsteemi kaudu esitatavate andmete nimistu, andmete esitamise sagedus ja kord ning nõuded jälgimisseadme ja selle kasutamise kohta“;
- keskkonnaministri 30. jaanuari 2018. a määrus nr 4 „Lossitava kala kaalumise täiendavad nõuded ja meetodika“;

- Keskkonnaministri 19. juuni 2015. a määrus nr 38 „Kalastuskaardi taotlemise ja andmise kord, tähtjad, nõuded püügivahendi püügilt eemaldamiseks tehtava volikirja kohta ja volitamisest teavitamise kord, harrastuskalapüügi andmete esitamise kord ning harrastuskalapüügiõiguse tasu ja harrastuskalapüügiõiguse eest tasumise ning tasu maksmise kontrollimise kord“.

Lisaks muudetakse järgmisi rakendusakte:

- maaeluministri 28. detsembri 2017. a määrus nr 93 „Kutselise kalapüügi registri põhimäärus“;
- Vabariigi Valitsuse 5. oktoobri 2023. a määrus nr 92 „Kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamise kord“;
- Vabariigi Valitsuse 16. juuni 2016. a määrus nr 65 „Kalapüügieeskiri“.

Kõigi muudetavate ja uute rakendusaktide kavandid on esitatud eelnõu seletuskirja lisas 4.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 10. jaanuaril 2026. a, sest sellest ajast tuleb kohaldada enamuse kalanduse kontrollimääruse nõuetest. Seaduse § 1 punkt 11 jõustub 10. jaanuaril 2028. a., sest sellest ajast tuleb kohaldada vastavat kalanduse kontrollimääruse nõuet. Seaduse § 1 punkt 52 jõustub 1. jaanuaril 2027. a, sest sellest ajast tuleb kohaldada vastavat kalanduse kontrollimääruse nõuet.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadeti kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile ning Justiits- ja Digiministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks Keskkonnametile, Põllumajandus- ja Toidumetile ja huvirühmadele - Eesti Kaugpüüdjate Liit, Eesti Kalurite liit, Saarte Kalandus MTÜ, Eesti Traalpüügiühistu, Eesti Kutseliste Kalurite Ühistu, Harju Kalandusühing, Mittetulundusühing Hiiu Kala, Mittetulundusühing Liivi Lahe Kalanduskogu, Läänemaa Rannakalanduse Selts, Virumaa Rannakalurite Ühing, Peipsi Alamvesikonna Kalurite liit, Mittetulundusühing Peipsi Kalanduspiirkonna Arendajate Kogu, Peipsi Kalurite ja Kalatöötlejate Liit, Peipsi Piirkonna Ettevõtete ja Ettevõtjate Kalurite Liit, Eesti Kalaliit, Eestimaa Looduse Fond ja Kalastusklubide Liit.

Kooskõlastamiselt tulnud ettepanekud ja arvamus on kajastatud eelnõu seletuskirja lisas 5.